

muni

Patent pomůže při léčbě leukémie

Pacienti s chronickou lymfocytární leukémií, nejčastější leukémií dospělých, mají velmi odlišnou prognózu a odpověď na léčbu. Jak budou na terapii reagovat, může lékařům pomoci odhadnout nová metoda patentovaná odborníky z Ceitecu MU a Fakultní nemocnice Brno.

Tým pod vedením Marka Mráze studuje signalizaci přes B-buněčné receptory (BCR), což jsou povrchové molekuly B-lymfocytů, buněk zodpovědných za protilátkovou imunitu. BCR receptory a jejich signální dráhy jsou aktivovány, když se B-lymfocyty setkají s infekcí.

Někdy však B-lymfocyt „zapne“ tuto dráhu i ve chvíli, kdy infekce v těle není,

začne se množit, a vznikne tak rakovina. „Problém je v BCR signální dráze, do níž je zapojeno několik desítek bílkovin a také takzvaných microRNA, které regulují jejich tvorbu. Když nefungují správně, dávají buňce falešný signál, což může vést až k leukémii či lymfomu,“ uvedl Mráz, který na výzkumu spolupracuje s doktorandkou Kateřinou Černou a kolegy z interní hematologické a onkologické kliniky.

Právě na microRNA je patent založen. „Nejmodernější léčba pro pacienty s B-lymfocytárními nádory funguje tak, že přímo či nepřímo blokuje BCR signalizaci. Pokud tedy umíme změřit množství microRNA, které její činnost regulují, tak jsme schopni

částečně předpovědět, jestli budou pacienti odpovídat na léčbu či ne,“ popsal princip patentu Mráz.

Standardizovaný způsob měření absolutní hladiny microRNA, která je pro prognózu příznivá, či nepříznivá, vyvíjeli odborníci ve spolupráci s Fakultní nemocnicí Brno.

„Pracovali jsme se stovkami vzorků od pacientů s chronickou lymfocytární leukémií či folikulárním lymfomem. Řešení a příprava patentu nám trvala zhruba dva roky,“ uvedl Mráz s tím, že nyní zjišťují možnost spolupráce s komerčním partnerem.

Patent je jen jedním z výsledků výzkumného týmu, který letos obdržel ocenění České společnosti pro biochemii a molekula-

ární biologie (Cena Josefa V. Košíře). Při studiu léčby pomocí blokátorů BCR signalizace si vědci navíc všimli, že u nádorových buněk tyto látky mimo jiné snižují tvorbu molekuly CD20, která sídlí na jejich povrchu a na kterou se zaměřují jiná léčiva na leukémii či lymfomy, tzv. monoklonální protilátky.

„Podařilo se nám tak vysvětlit, proč není příliš účinná kombinace BCR inhibitorů a léčiv namířených proti CD20. Nyní se pokoušíme zjistit, zda by se nenašly účinnější kombinace s léky, které jsou schváleny například pro jiné typy nádorů,“ přiblížil Mráz práci, kterou zveřejnil prestižní časopis Blood. **Ema Wiesnerová**

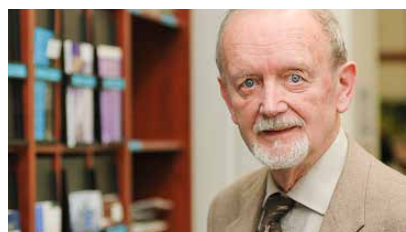
Univerzitní obchod ve Scale

Přímo ve foyer Univerzitního kina Scala si můžou zájemci koupit propagační předměty Masarykovy univerzity, jako jsou mikiny či trička nebo vybrané knihy nakladatelství Munipress. Nový obchod s názvem Univerzitní shop Scalanterie zahájí provoz 20. září v 16 hodin.

„Prostory kina Scala jsou díky své poloze v centru Brna ideálním místem pro otevření prvního univerzitního obchodu. Slibujeme si od něj lepší dostupnost velmi populárních mikin, ale také vybraných knižních titulů,“ uvedl prorektor Ivan Malý.

Scalanterie bude otevřená každý všední den od 12 do 21 hodin, prodej budou zajišťovat studenti Masarykovy univerzity. Obchod nabídne také sortiment zaměřený na filmové fanoušky.

Zemřel sociolog Ivo Možný

Emeritní profesor Masarykovy univerzity Ivo Možný zemřel 10. září ve věku 84 let. Významný sociolog byl prvním děkanem fakulty sociálních studií.

>> online.muni.cz/udalosti/8156

Muni pod Creative Commons

K Masarykově univerzitě dlouhodobě patří otevřenost a transparentnost. Proto začala s veřejným vyvěšováním závěrečných prací, zavedla nástroje na kontrolu plagiátů nebo umožnila kontrolovat pravost vydaných diplomů. Ve stejném duchu nyní univerzita začíná vybrané texty a fotografie, u kterých je to možné, zveřejňované měsíčníkem Muni a portálem online.muni.cz poskytovat pod veřejnou licenci Creative Commons. Díky tomu je bude možné snadno sdílet, přebírat a upravovat způsobem, který nesnižuje jejich hodnotu. Více se dozvíte v tiráži na straně 2.

Noc vědců poprvé v Ceitecu

Na pěti místech se veřejnosti představí odborníci z Masarykovy univerzity při tradiční Noci vědců, letos s tématem bezpečnost. Experti se zaměří na oblasti, jako je migrace do Evropy nebo využití internetu. V pátek 30. září se zájemci podívají nejen na tradiční místa jako je fakulta informatiky, areál přírodovědecké fakulty v Kotlářské ulici či Mendelovo muzeum, ale také do kampusu a poprvé i do Ceitecu MU, na fakultu sociálních studií a do nově opravených budov filozofické fakulty. Mezi hlavními uzly bude jezdit autobusová linka.

>> [více na noc-vedcu.muni.cz](http://vici.noc-vedcu.muni.cz)

Nová expozice v muzeu

Od základů předělanou stálou expozici otevřelo v létě po půlroční přípravě Mendelovo muzeum MU. Otce genetiky představuje jako všestranného člověka.

>> [více na straně 15](#)

Končí některé typy poplatků za studium

Novela vysokoškolského zákona změnila několik zásadních věcí ve fungování českých univerzit, jedna změna se ale bezprostředně dotkne studentů. S účinností od 1. září se totiž zjednodušuje způsob vyměřování poplatků za studium. Některé typy poplatků se dokonce úplně ruší.

Rok navíc i pro absolventy

Podstatné změny jsou hned tři. Zaprvé končí tzv. poplatek za další studium. „Ten byli dříve vysokoškoláci povinni platit v situaci, kdy byli absolventy a studovali v dalším studiu,“ uvádí Hana Odstrčilová ze studijního odboru Masarykovy univerzity, pod nějž agenda poplatků spadá.

Jinými slovy: student není nově nijak zpoplatněn bez ohledu na to, kolik studií úspěšně absolvoval a v kolikátém svém studiu se momentálně nachází. Na Masarykově univerzitě se tato změna dotkne jen lékařské fakulty, která jediná poplatek stanovovala v nenulové částce.

Druhá velká změna souvisí s tou první. Dříve se rozlišovalo mezi studenty, co ještě neabsolvovali žádné studium, a studenty, kteří už byli absolventi. „Tito absolventi už neměli ve svém aktuálním studiu nárok na rok navíc zdarma, takže byli povinni platit poplatek po uplynutí standardní doby studia. To se rovněž mění, protože ze zákona úplně vypadla kategorie studentů v dalším studiu,“ uvádí Odstrčilová.

Všichni studenti, a nezáleží už na tom, zda jsou či nejsou absolventy jiného studia, mají tedy nárok na rok studia zdarma navíc a poplatek platí až po uplynutí standardní doby studia navýšeného o jeden rok. V případě bakalářského tedy po čtyřech letech, v případě navazujícího magisterského po třech a tak dále.

Doba z bakaláře se nepočítá do magistra

Poslední podstatná změna se týká započítávání doby neúspěšného studia do toho aktuálního. Dříve se doba z neúspěšného prostě přičítala a nezáleželo na tom, jestli student mezitím řádně ukončil nějaké jiné studium.

Novela zákona celý systém poplatků výrazně zjednodušuje.

Foto: Jitka Janů

„Hřích z minulosti se prostě za všech okolností připočítával. Zde je velká změna. Jakmile student po neřádném ukončení studia absolvuje studium stejného typu řádně, tak se mu doba neúspěšného studia přestává počítat,“ vysvětluje administrátorka. Podstatné je, že se změna týká pouze studií stejného typu a vztahuje se jen na bakalářské a magisterské, na doktorské ne.

Pokud tedy například studujete neúspěšně dva roky na bakaláře, ale titul úspěšně získáte někde jinde, dva roky se vám už dále nebudou počítat. Nebude tak už existovat žádný průnik mezi bakalářským a magisterským studiem. Po úspěšném absolvování bakaláře může každý navázat magisterským studiem s čistým štítem.

„Existuje ale samozřejmě více situací, do kterých se student může dostat. Pokud má například nějaké magisterské studium neukončené řádně, tak i když absolvuje bakaláře, bude se mu doba dále počítat,“ popisuje Odstrčilová.

Podle studijních oddělení novela zákona celý proces především zjednodušuje. „S původní podobou zákona se pojila velká spousta výkladových potíží, protože často nebylo úplně jasné, kdo je tím studentem v dalším studiu a jestli se těmto studentům mají připočítávat všechny doby neúspěšných studií,“ vzpomíná Odstrčilová s tím, že vypuštění daného odstavce ze zákona vítá, stejně jako další změny.

Roman Novotný

Výraz Muni je nově ochranná známka

Název univerzitního měsíčníku či webových stránek univerzity, tam všude se používá výraz Muni, který patří od poloviny srpna výhradně Masarykově univerzitě. Českou ochrannou známku škola zapsala prostřednictvím svého Centra pro transfer technologií u Úřadu průmyslového vlastnictví.

„Výraz Muni je stále častěji používán při označování univerzity, událostí a aktivit s univerzitou spojených. O Muni jako univerzitě už se běžně mluví nejen mezi studenty, pojem se vžil i v široké veřejnosti. Univerzita proto reaguje na tento vývoj a rozhodla se označení

chránit, aby nedocházelo k matení veřejnosti v případě, že by jej někdo neoprávněně použil,“ přiblížila důvody ochrany mluvčí univerzity Tereza Fojtová.

Získat ochrannou známku nebylo jednoduché, trvalo to rok a půl. „Známku jsme nemohli zapsat, dokud nebyla vyřešena takzvaná kolizní přihláška. Tu si v roce 2013 podal spolek Asociace studentů a absolventů, který v té době pořádal studentské soutěže o královnu krásy, jednu z nich i pod názvem Miss MUNI Brno,“ vysvětlila manažerka duševního vlastnictví z Centra pro transfer technologií MU Markéta

Označení Muni získalo podle Úřadu průmyslového vlastnictví v důsledku dlouholetého užívání rozlišovací způsobilost.

Vlasáková, která má na starosti mimo jiné ochranné známky univerzity. I když to tak vypadalo, neměla univerzita s akcí nic společného, a proto se rozhodla bránit.

Úřad průmyslového vlastnictví dal letos univerzitě za pravdu. „Označení Muni získalo v důsledku dlouholetého užívání rozlišovací způsobilost,“ uvádí se v rozhodnutí úřadu, který se ztotožnil s argumentem, že by soutěž mohla parazitovat na dobrém jménu Masarykovy univerzity. Známká platí deset let a po této době ji lze obnovit.

Ema Wiesnerová

Muni, měsíčník Masarykovy univerzity Ročník 12, září 2016, vychází 19. září. Vydává: Masarykova univerzita, MK ČR E 15641 ISSN (tištěná verze) 1801-0806, ISSN (online verze) 1801-0814 Náklad: 6 000 ks Šéfredaktor: David Povolný Redakce: Martina Fojtů, Dita Chovancová, Jitka Janů, Martin Kopáček, Ludmila Korešová, Lenka Kožuchová, Eva Lalkovičová, Hana Oherová, Roman Novotný, Jiří Salík Sláma, Ondřej Surý, Martin Věteší, Ema Wiesnerová Grafický návrh, fotoeditace a sazba: Petr Hrnčíř Pisma: Skolar, Adelle a LFT Etica Tisk: Profi-tisk group, s.r.o. Inzerce: Petr Dimitrov, tel.: 721 575 746, e-mail: inzerce@rect.muni.cz Adresa redakce: Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, tel.: 549 49 4646, e-mail: redakce@online.muni.cz Příští uzávěrka: 5. října. Online: online.muni.cz iPad: online.muni.cz/ipad

Souborné dílo – časopis: © Masarykova univerzita, 2016. Převzetí a jiné následné užití zapovězeno. Následující díla lze ale užít (informace jak: online.muni.cz/tou) za podmínek Creative Commons BY 3.0 CZ (plný text licenčních podmínek: online.muni.cz/cc): texty ze stran: 1–8, 10–11, 13–20 mimo anketu. Fotografie a obrázky ze stran: 1–3 mimo log, 5–14 mimo komentáře a anketu, 17 mimo LeMuR, 20.

Novela dává školám víc svobody

Akreditační komise po čtvrt století končí. Od 1. září ji nahradil nový Národní akreditační úřad, který získal větší pravomoci a na rozdíl od komise je zcela nezávislý na politice.

Představitelé univerzit si od změny slibují zvyšování kvality škol a omezení skandálů spojených s rychlostudenty. V čele nového úřadu stanul Stanislav Labík, uznávaný odborník v oblasti fyzikální chemie z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze.

„Neměli bychom si nalhávat, že v oblasti kvality patříme ke světové nebo evropské špičce. Při porovnání českých vysokých škol se světem si nestojíme příliš dobře. Národní akreditační úřad může přispět k tomu, aby se tento stav zlepšil, hlavní však bude snaha vysokých škol a do značné míry také racionální postup politiků v oblasti vzdělávání,“ říká Labík.

Čím bude v novém úřadě nejdůležitější začít?

Nejdůležitější bude, aby měl úřad rozumný a co možná nejprůzračnější systém. Musí být jasné, jak celý akreditační proces probíhá, aby univerzity ve chvíli, kdy akreditaci udělíme, neudělíme, nebo ji odebereme, věděly, proč tomu tak je, a abychom naše rozhodnutí byli schopni obhájit případně i před soudem. Vytvořit takový systém v okamžiku, kdy budujeme úřad od začátku, je obrovská výzva.

Ministerstvo školství řeklo, že systém by měl být vytvořený co nejdříve. Kdy očekáváte, že jej spustíte?

Bývalo by lepší, kdyby byla Rada Národního akreditačního úřadu jmenována dřív; přechodové období, v němž se buduje nový úřad, přece jen nějakou dobu potrvá. Vedli jsme již předběžná jednání se zástupci reprezentací vysokých škol, kteří chápou, že akreditační úřad není schopen vyřešit všechno hned. Proto už teď s předstihem (pozn. redakce: rozhovor vznikl v polovině srpna) přemýšlíme o statutu, který budeme co nejdříve projednávat s vysokými školami a dalšími partnery. Každopádně sestavit statut, připravit seznam hodnotitelů a vytvořit metodické pokyny pro akreditace, to je otázka tak na půl roku, během kterého nebudeme moci plně fungovat.

Novela sice automaticky prodloužila platnost programů na další tři roky, oborů je ale obrovská spousta a stejně vás brzy zahltní. Jak se s tím poperete?

Pevně věřím, že školy jsou rozumné a že většina věcí, které chtěly vyřešit, byla projednána na posledním zasedání Akreditační komise, kde se projednávalo obrovské množství žádostí. Převážná většina škol si tak snad tyto záležitosti vyřešila minimálně na půl roku dopředu. Akreditace celé řady oborů ale končí v roce 2019, takže si dovedu představit, že v druhé polovině roku 2017 budeme zahrnuti žádostmi.

A co mají dělat ti, kteří chtějí vytvořit nové studijní programy a budou žádat už teď?

Ti musí počítat se standardními lhůtami. Na posouzení žádosti máme 120 dní. Žádosti budou navíc o něco složitější, než tomu bylo doposud. Součástí žádosti bude také sebehodnotící zpráva, která popisuje a hodnotí naplnění jednotlivých požadavků vyplývajících z příslušných standardů pro akreditace.

Úřad by měl být nezávislý na politicích. Jak toho dosáhnete?

Rozhodování úřadu bude přímější, nebude možné, aby se k němu vyjadřovala politická reprezentace, jako tomu bylo doposud. Nový úřad má tak oproti komisi výrazně větší pravomoci, a tedy i zodpovědnost. Obojí do značné míry získají i vysoké školy.

Foto: Kateřina Šejvová

Myslím, že mít tisíce oborů je nesmysl. Doufám, že se nám podaří tento systém zjednodušit.

Hlavní náplní práce úřadu jsou akreditace. Co bude největší novinkou?

Velkou novinkou je, že v žádostech o akreditaci musí být popsán fungující systém zajištění a hodnocení kvality. Osobně si myslím, že téměř na žádné vysoké škole tyto systémy zatím příliš neběží. Novinek v oblasti akreditačního řízení je ale celá řada.

Vysoké školy tedy mohou tápat. Dáte jim nějakou „kuchařku“, která jim pomůže systém hodnocení vytvořit?

Samozřejmě, zákon předpokládá, že kromě statutu vzniknou ještě dvě nařízení vlády. To jedno je o standardech, kde bude detailnější než v zákoně stanoveno, co vlastně musí příslušná univerzita splňovat, aby mohla získat akreditaci. A to nejen u programů, ale i oblastí. Čili je to taková detailnější metodika. My na ni navážeme ještě další, řekněme, kuchařkou, což budou pokyny, které by například měly doporučit, jaká by měla být forma žádosti. Budeme hodně spolupracovat s vysokými školami. Je důležité, aby všechno mělo stejně strukturovanou, nejlépe elektronickou formu, protože to je pro školy jednodušší a úřad to snáz a rychleji vyhodnotí.

Hlavní změnou je, že vysoké školy, a Masarykova univerzita mezi ně také chce patřit, mohou nově usilovat o institucionální akreditaci, která jim umožní, aby si jednotlivé obory už akreditovaly samy. Jak její zavedení vnímáte vy?

Je to úplně nový pohled. Ve chvíli, kdy bude mít vysoká škola institucionální akreditaci – to znamená, že bude mít zřízenou jakousi vlastní akreditační agenturu – se velká část zodpovědnosti přenesla na ni. Ale získá tím i rozsáhlé pravomoci, proto si v tomto ohledu myslím, že se daným vysokým školám výrazně rozšíří jejich akademická svoboda.

Myslíte, že školy té větší svobody nezneužijí?

Jsem životním optimistou, takže pevně věřím, že vysoké školy, které získají institucionální akreditaci, se budou chovat zodpovědně. Institucionální akreditace předpokládá, že škola na to bude mít jak lidsky, tak materiálně a eticky.

Takže žádné další kauzy podobné plzeňským právům?

Samozřejmě se může stát, že dojde ke konfliktu, protože institucionální akreditace se uděluje na deset let, což je dlouhá doba. Pokud bychom

ale zjistili, že některá vysoká škola se takříkájíc utrhlá ze řetězu, máme nástroje, abychom ji mohli minimálně v některých oblastech akreditaci odebrat.

Je tato novinka pro vysoké školy jednoznačně dobrá?

Určitě. Institucionální akreditace budou samozřejmě zpočátku pro školy obrovská zátěž, materiální i administrativní. Ve svých důsledcích to ale bude znamenat zjednodušení, třeba i v počtu oborů, jejichž počet je dnes neuvěřitelně vysoký. Myslím si, že mít tisíce oborů je nesmysl, a doufám, že se nám podaří tento systém trochu zjednodušit. Když člověk jedná se zahraničními univerzitami a baví se o těch tisících oborů u nás, tak nikdo neví, o čem mluvíme.

Jak jsou na tom české vysoké školy s kvalitou teď?

Při porovnání českých vysokých škol se světem a i s některými východoevropskými zeměmi si nestojíme příliš dobře. Příčin tohoto stavu je podle mě celá řada. Národní akreditační úřad může jistou měrou přispět k tomu, aby se tento stav zlepšil, hlavní však bude snaha vysokých škol a do značné míry také racionální postup politiků v oblasti vzdělávání. Abych ale nebyl tak pesimistický, rozhodně můžeme nalézt řadu ostrůvků pozitivní deviace, kdy některá pracoviště jsou výborná i v mezinárodním kontextu, bohužel jich ale není mnoho.

Petra Polčáková

>> celý rozhovor na online.muni.cz

Nový Národní akreditační úřad

- Vznikl 1. 9. 2016.
- Rada úřadu má 15 členů, z toho 14 uznávaných odborníků z praxe a jednoho studenta.
- V čele stojí předseda jmenovaný na 6 let.
- Nezávisle rozhoduje o udělení či odebrání akreditací institucionálních i studijních programů vysokých škol a o akreditačních habilitačních řízeních a řízeních ke jmenování profesorem.
- Proti rozhodnutí úřadu je možné se odvolat k nezávislé pětičlenné přezkumné komisi.

K čemu je dobrá Evropská unie?

Občané Velké Británie se nedávno v referendu těsnou většinou rozhodli, že už dál nechtějí být součástí Evropské unie. V Česku se zatím k všelidovému hlasování neschyluje, ale k přemýšlení taková změna svádí. Co tedy Česku členství ve společenství přineslo? A jak by z něj mohlo těžit víc?

Volný pohyb osob, zboží a pracovních sil. To jsou hlavní benefity příslušnosti k Evropské unii, které zemi do společenství lákaly nejsilněji. A podle analýzy, kterou Úřad vlády České republiky zveřejnil ani ne před dvěma lety, když se připomínalo desáté výročí vstupu do EU, mělo všechno zmíněné výrazně pozitivní dopad.

Téměř 630 miliard korun, takový je rozdíl (v kladném směru) mezi tím, co země do rozpočtu Unie vložila a co z něj získala. O celkově pozitivním dopadu jsou přesvědčeni i oslovení experti Masarykovy univerzity – Petr Kaniok z katedry mezinárodních vztahů a evropských studií, Filip Křepelka z katedry mezinárodního a evropského práva i Martin Kvizda z katedry ekonomie.

Každý z nich má ke svému názoru pádné důvody. A každý přidává k pozitivnímu hodnocení i svoje výtky.

Porovnávat každodenní život

Aby bylo možné členství v Unii zhodnotit, nejde podle Kvizdy jen tak porovnat výši dotací a plateb. Tím spíš, že chybí model, se kterým by se porovnávalo – tedy země, která by se vyvíjela mimo společenství.

„Osobně jsem ale přesvědčen, že malé otevřené ekonomice, jakou je naše země, se musí členství v hospodářské unii vždy ekonomicky vyplatit. Otázkou je, za jakou cenu, protože nic není zadarmo,“ podotknul Kvizda.

Nejvíce oceňuje otevření evropského trhu zboží a služeb pro české producenty, zvýšení důvěryhodnosti a transparentnosti pro zahraniční investory, rozvoj příležitostí a přenos pozitivních pracovních návyků.

Při posuzování ekonomické pozice Česka v rámci Evropské unie doporučuje pedagog ekonomicko-správní fakulty sledovat spíše individuální ukazatele: jakou kvalifikaci lidé v jednotlivých zemích mají nebo kolik hodin týdně skutečně pracují. A na druhé straně, kolik platí za lékařskou péči, veřejnou dopravu, školství, kulturu a podobně a v jaké kvalitě to všechno

dostávají. „Spousta lidí by potom byla velmi překvapená, jak dobře si v České republice žijeme.“

Civilizační role Unie

Především klady zmiňuje při hodnocení české příslušnosti k Evropské unii také odborník na mezinárodní vztahy Petr Kaniok.

„Osobně vidím jen samá pozitiva. Když se oprostím od čísel, která jsou jednoduchá a vypadají velmi dobře, tak je důležité říct si například to, že možnost, že bychom se stali neutrálním Norskem nebo Švýcarskem, je naprosto iluzorní. Nemáme jejich nerostné zdroje nebo bankovní zázemí. Z geopolitických důvodů to není možné,“ je přesvědčený.

Upozorňuje na efekt členství, který se často nezmiňuje: kultivaci české politiky. „Když jsme vstoupili, museli jsme přijmout určité normy a způsob chování, politici se museli učit jazyky. A také pochopit, že některé věci není možné dělat. Zcivilizovalo nás to.“

Jenže pak jsou tu horší věci. Společenství aktuálně bojuje s migrační krizí, příliš hlubokým zadlužením některých zemí, ale hlavně s absencí vize, kam by se mělo rozvíjet dál. Nebo chybí schopnost náznaky vize mezi jednotlivými členy prosadit.

„Brexit je důsledkem toho, že v Bruselu přestali vnímat problémy a nálady v jednotlivých zemích Evropy,“ shrnuje Filip Křepelka, který je ze všech tří oslovených největším kritikem. Byť o něčem takovém, jako je vystoupení z Unie, v žádném případě neuvažuje a rozhodně to nedoporučuje.

„Čím víc se Unii věnuju, tím víc jsem na ni našťvaný. Snaží se budovat impérium, ale impérium nemá regulovat prkotiny,“ říká příkře právník, s nímž je v tomto ohledu zajedno i ekonom Kvizda.

Bruselská byrokracie?

Svoje slova vztahuje z velké části k přebujelé byrokracii. Systém, ve kterém se na dům tvořený

Členství v EU mělo na českou politiku civilizační efekt. Politici se museli naučit, že některé věci zkrátka nemůžou dělat.

národními pravidly přistavělo patro evropských norem, se zkrátka ukazuje jako příliš složitý. Jenže ukázat na celoevropské úrovni, kdo za to může, není dost dobře možné.

Další část Křepelkovy kritiky se týká některých konkrétních oblastí práva. „Například antidiskriminační předpisy by podle mě měla Unie zrušit. Názory jednotlivých zemí v této oblasti jsou příliš specifické a vychází z povahy jednotlivých národů, takže by se neměly násilím sjednocovat. My a Poláci dokážeme vedle sebe velmi dobře žít, ačkoliv třeba názor na potraty máme úplně odlišný.“

Na vysoké míře zbytečné byrokracie se shodují všichni tři muži. A všichni jsou zajedno také v tom, že za ni si Češi můžou do značné míry sami. Například peníze vložené do strukturálních fondů určené na zvýšení konkurenceschopnosti si měly jednotlivé státy administrovat podle vlastního uvážení. Je tedy vina politické reprezentace, jaká pravidla pro jejich využívání stanovila.

Objevuje se tak jeden paradox. Už jednou zmiňovaná zpráva úřadu vlády právě nedostatečně čerpání peněz uvádí jako výraznou chybu země. Jenže právě v jeho kancelářích se dost možná vytvářely regule, které k těmto nedostatkům vedly.

Česko jako konstruktivní člen společenství

Co by tedy Česko mělo dělat pro to, aby se pro něj stalo členství v Evropské unii příjemnějším a výhodnějším? Třeba skončit s kritikou těžko identifikovatelného zla shrnovaného často pod označení „Brusel“ a začít s řešením vlastních nedostatků. A také si jednoduše počínat aktivněji. Příležitostí je pro to podle oslovených expertů spousta.

Kritika unijního stylu rozhodování nedávno vedla Petra Kanioka k tomu, že si dal tu práci a podíval se podrobněji na to, jak to je s často omílaným „diktátem Bruselu“. Spočítal hlasování, ve kterých čeští ministři v Radě EU rozhodovali o předpisech či stanoviscích Unie. Výsledek ho překvapil.

Kolik peněz Česko získalo z EU

627,8 miliard korun

je rozdíl mezi tím, co ČR zaplatila a co dostala z EU od vstupu do Unie do poloviny roku 2016.

více než 3 biliony korun

získalo české hospodářství díky zvýšené ekonomické aktivitě.

Co by přinesl Czexit

Stejná legislativa, ale bez vlivu

Země by se ocitla v podobné pozici jako Norsko a Švýcarsko. Evropskou legislativu by Česko nemohlo ovlivňovat, ale stejně by se jí muselo řídit, protože je součástí evropského trhu.

Ztráty pro ekonomiku

100 miliard ročně a 75 tisíc pracovních míst by ztratilo Česko bez společného trhu EU. Snížila by se stabilita ekonomiky, zemi by postihl pokles zahraničních investic.

Komplikace pro běžný život

Bez Schengenu by Češi přišli o velmi pohodlné a rychlé cestování po Evropě. Mimo EU by navíc nemohli využívat levného telefonního roamingu. A také by nemohli pracovat v zemích EU bez pracovního povolení.

Z přibližně devíti tisíc případů od roku 2004 do konce roku 2015 byla Česká republika proti návrhům v jen asi padesáti případech. To znamená, že s většinou toho, co se pak v tuzemských médiích a ústy tuzemských politiků prezentovalo jako výsledek jednání ve stylu „o nás bez nás“, země souhlasila.

„Česko je vůbec svérázný člen. Hlavně za vlády Petra Nečase bylo hodně častým fenoménem házení vidlí – řekli jsme, že něco nechceme, což je v pořádku. Jenže pak by měl následovat návrh postupu, který bychom si přáli místo toho. A to jsme se doteď příliš nenaučili,“ kritizuje Petr Kaniok.

Inspirovat by se dle jeho mínění měla země u Nizozemců, Švédů nebo i u odcházejících Britů. Právě posledně jmenovaní často zastávali roli konstruktivní brzdy a oponenta řady hlavně německých nápadů. Otázkou je, kdo bude tuto pozici zastávat po definitivním odchodu Británie z Evropské unie.

Zkušenější úředníci, rozumější média

Co je ke konstruktivnější pozici Česka při vyjednávání potřeba, to je také větší počet zkušených úředníků, na jejichž úrovni se o důležitých změnách nebo postupech rozhoduje. Z české strany se však pořád ještě děje, že do takových pozic posílá nezkušené lidi či takové, kteří nemají dostatečné jazykové znalosti.

Ne že by to byl úplně záměr nebo by zkušenější lidé nebyli k dispozici. Pokud ale dojde na vyjednávání o jejich angažování, rozhovory ztroskotávají na problému nedostatečného pracovního ohodnocení.

Petr Kaniok pak akcentuje ještě jednu oblast, ve které by také stálo za to posunout se – vydvihuje důležitou roli médií a to, že ji média dost dobře nezvládají. „Často, když se v Česku o Evropské unii píše, narazím na strašnou spoustu nesmyslů, nepřesností a polopravd. To bohužel přispívá k pocitu, že nám pořád jen někdo něco nařizuje. Velmi by pomohlo, kdyby média svou práci dělala lépe.“

Martina Fojtů

Byrokracie už peníze z EU tolik nezatěžuje

Většina vědců se shodne na tom, že pro vědu a výzkum byl vstup České republiky do Evropské unie velkým přínosem. Potvrzuje to i Jaroslav Koča z Ceitecu. „Ještě před pár lety to možná nebyla pravda, ale dnes myslím už nikdo nepochybuje o tom, že věda není národní ale světová. Když se Česko stalo součástí unie, byl to pro vědu krok vpřed,“ říká.

Co konkrétního vstupu do Evropské unie pro vědu znamenal?

Česká věda je v řadě oborů stále velmi konzervativní a potřebuje to, čemu se říká štíka v rybníce, tedy osvěžit vnějším prostředím. To by bylo daleko složitější, kdyby naše země nebyla součástí Evropské unie. V české vědě je také poměrně málo peněz a nejsou optimálně rozvrstvené. Aby špičkové týmy dokázaly udržet konkurenceschopnost, potřebují tedy i jiné financování než jen z domácích zdrojů.

Nabízí se samozřejmě peníze z Evropské unie a v tom spolu obě věci souvisejí. Aby vědci financování získali, musí být kompetitivní a neobejdou se tedy bez zahraničních kontaktů. I k tomu je potřeba být součástí EU. Také možnost cestovat po Evropě bez víz a dalších omezení a volný pohyb pracovních sil je velkým přínosem. Pokud mám například grant a mohu zaměstnat šikovného vědce z unijní země, může u mě začít pracovat v podstatě ze dne na den. V kontrastu když najdu takového v Indii, musí obě strany počítat s minimálně tříměsíční a delší prodlevou.

Říkal jste, že ještě před pár lety by možná nebyl názor na výhodnost Unie pro vědu tak silný. Byly a jsou v této oblasti nějaké nedostatky?

Velmi slabá stránka, která se ale výrazně zlepšuje, byla obrovská byrokracie spojená se získáváním evropských projektů. Ta odradila celou řadu kvalitních českých týmů, aby vůbec o podporu žádaly. Teď už v Česku máme řadu výborných grantových pracovníků, kteří se vyznají v evropských schématech a dokážou místním vědcům pomoci připravit kvalitní projekty, vytvořit konsorcia a přizvat do nich zahraniční týmy. Zlepšení v otázce byrokracie je však zásluhou nejen kultivace českého prostředí, ale také Evropské unie samotné. Například pravidla používání dotací jsou měkčí, než bývala před deseti lety.

Konkrétně Česko však nepatří mezi příliš úspěšné žadatele o peníze z evropských fondů. Čím to je? Nemůže za tím být nějaká forma diskriminace?

Pracoval jsem řadu let pro Evropskou komisi v evaluačních panelech různých grantových schémat a posuzování aplikací bylo vždy naprosto rovné. Existuje ale psychologický efekt, kterému se těžko vyhneme, a to ten, že když si vezmete identickou grantovou aplikaci, která přijde třeba z balkánské univerzity a z Cambridge, tak posuzovatel je bude přesto hodnotit trochu odlišně. Tohle vyléčí jediné čas a také snaha ukazovat, že umíme dělat kvalitní vědu. Proto stavíme Ceitec a další výzkumná centra a propagujeme je, abychom tyto psychologické rozdíly co nejrychleji smazali.

Co byste na Unii změnil?

Centrální evropské instituce jsou skutečně obrovský administrativní kolos. Musím říct, že podle mých zkušeností je kvalita administrativy mimořádně vysoká, na druhé straně je však vyvážená vysokým ekonomickým ohodnocením a sociálními jistotami. Tyto dva atributy jsou podle mě přehnané a dělají systém velmi rigidní, protože když už se do něj někdo dostane, tak dělá všechno proto, aby z něj nevypadl. Může to vést k tomu, že cílem číslo jedna je udržet se v systému a až na druhém místě je sloužit tomu, komu mám.

Byrokracie a vnucování pravidel bylo také jedním z mnoha argumentů zastánců brexitu. Jak vlastně ovlivní případný odchod Velké Británie z EU vědeckou spolupráci?

Nejsem sám, kdo si myslí, že brexit byl obrovskou chybou evropské i britské politiky. Někdy je totiž ortodoxní ulpívání na neměnných pravidlech špatné. Z pohledu člověka, který se pohybuje v oblasti vědy, to bylo velmi nerozumné. Přesto si nemyslím, že to bude mít nějaké fatální důsledky. Co bude pro britskou vědu citelné, bude otázka financování. V tom, kolik získávají prostředků z Unie, patří v Evropě k absolutní špičce, a o tyto zdroje pravděpodobně přijdou. Paradoxně to však může být výhodné pro nás, protože i když bude v systému kvůli odchodu Británie méně peněz, může být nový poměr jejich rozdělování v náš prospěch.

Ema Wiesnerová

Pravidla používání dotací z EU, která jdou přímo vědcům, jsou měkčí než před deseti lety.

Foto: Martin Kopaček

Noví ploštěnci mají jméno i po Brnu

V africkém jezeře Tanganika žijí stovky různých druhů živočichů. Jsou tam i ryby z čeledi cichlid známé mezi akvaristy a s nimi i jejich parazité. Hned dva nové druhy parazitických červů – ploštěnců, kteří žijí pouze na cichlidách v Tanganice, popsala studentka parazitologie na přírodovědecké fakultě Nikol Kmentová spolu s kolegy z rakouské univerzity ve Štýrském Hradci.

Nové druhy parazitů infikují hlubinné ryby. Jde o 100. a 101. druh těchto červů, které vědci doposud popsali. Právě jejich četnost a absence výraznějších znaků, kterými by se od jiných druhů lišili, vedly doktorandku k netradičnímu výběru jejich pojmenování.

Jeden získal název *Cichlidogyrus attenboroughi*, a to na počest legendárního přírodovědce a dokumentaristy Davida Attenborougha. „Mám ho a jeho dokumenty ráda a byla to pro mě jasná volba. Uvažovali jsme o tom jménu už od začátku a jsem ráda, že zveřejnění popisu nového druhu vyšlo na rok, kdy slaví 90. narozeniny,“ uvedla Kmentová. Po Davidu Attenboroughovi je pojmenováno už několik živočichů a rostlin, tento je zatím nejdrobnější z nich.

Také jméno pro druhého parazita studentka zvolila netradiční. Jde o *Cichlidogyrus brunensis* a je to pocta místu, kde sídlí Masarykova univerzita, díky níž byl vůbec objev možný.

„Zájem o parazity u mě odstartovala už v prvním ročníku přednáška docenta Milana Gelnara, který je skvělý řečník a dokáže o těchto živočích mluvit neskutečně zajímavě. Na bakaláři jsem tedy pracovala na malárii u lidoopů a na magisterském stupni pak přešla právě na parazity ryb,“ popsala cestu k objevu Kmentová.

Dostala se ke svému současnému školiteli Maartenu Vanhovemu, který se dlouhodobě zabývá jezerem Tanganika, kam pravidelně jezdí. Kmentová se však k místu, odkud pochází její objev, dostala až letos v létě.

„Vzorky, které jsem zkoumala, pocházely z výpravy z roku 2013. Tehdy jsem neměla zkušenosti pro práci v terénu, a tak jsem zkoumala jen žábry ryb, které mi kolegové dovezli naložené v etano-

Parazity studentka hledala na rybách z jezera i z muzea.

Foto: Ludmila Korešová

lu. Na 25 rybách jsem našla 809 žábrolístů čtyř druhů,“ doplnila s tím, že kvůli popisu nových druhů musela i do muzea.

„V Belgii v Královském muzeu centrální Afriky mají rozsáhlou sbírku ryb a mezi nimi i dva druhy, které se kolegům nepodařilo chytit. Naštěstí mají víc exemplářů, takže mi dovolili vypítvat některé z nich. Parazité jsou na nich uchováni stejně jako ryba, takže se dají získat jejich vzorky. Jen se s nimi pracuje trochu hůř než s nezakonzervovanými rybami a parazity. Navíc nám není dovoleno pítvat rybu celou, ale jen její pravou polovinu,“ popsala Kmentová práci se vzorky starými 50 či 60 let.

Nakonec získala dostatek jedinců obou nových druhů, které změřila, popsala a zakreslila. Kromě morfologických a morfometrických odlišností hledala i rozdíly molekulární, porovnála

vybrané části tří genů, které jsou pro každý druh ploštěnců charakteristické. Popisy zveřejnil specializovaný časopis *Parasites & Vectors*.

Zrychlená evoluce parazitů

Na doktorátu se chce zaměřit na ryby v jezeře Tanganika, ale na ty ekonomicky významné. „Chci se zabývat všemi parazity, kteří mohou způsobovat problémy těmto rybám či vzácně nakazit člověka. Zajímá mě hlavně evoluce parazitů a také společná evoluce hostitelských ryb a parazitů,“ přiblížila svou práci Kmentová.

Doplnila, že parazité se vyvíjejí evolučně rychleji než jejich hostitelé, protože jsou menší a mají vyšší mutační rychlost. Změny u parazitů se tak dají zachytit dříve a díky tomu by se mohly sledovat například populační trendy u jejich hostitelů.

Ema Wiesnerová

Botanici objevili světově unikátní jinan

Jinan dvoulaločný je populární okrasný strom a poslední zástupce vývojové větve rostlin, která byla na Zemi hojná v druhohorách. Náhoda přivedla botaniky z přírodovědecké fakulty možná k tomu, jak evoluci této fosilní skupiny rostlin znovu nastartovat.

Jinan z Brna může být počátkem nové evoluční větve.

Foto: Ludmila Korešová

Před dvěma lety si v botanické zahradě v Kotlářské ulici vybrali devět semenáčků jinanu pro pokusy s vlivem klimatu na růst rostlin. Zcela náhodou pak přišli na to, že jeden z nich se od svých druhů liší.

Botanici zjistili, že rostlina je takzvaný tetraploid, má tedy místo obvyklých dvou sad chromozomů hned čtyři.

„Znásobenou genetickou informací má poměrně běžně většina kvetoucích (krytosemenných) rostlin, u nahosemenných rostlin je to ale vzácnost a u jinanů a jim příbuzných cykasů takový případ zatím nikdy nebyl zaznamenán,“ uvedl vedoucí výzkumu Petr Šmarda. Brněnský jinan je tak zatím jediný na světě, u kterého se na tuto mutaci přišlo.

U jinanu a cykasů dokonce nejsou po podobném jevu patrné stopy ani při analýze jejich genomu, která umožňuje detekovat případné znásobení genomu stovky milionů let do minulosti. Podle Šmardy možná přispělo ke vzniku ojedinělého tetraploida místní, pro jinan netypické počasí. Plody jinanu totiž dozrávají na podzim, a to až v době, kdy už spadly na zem. Až

tam dochází k jejich oplodnění a přizemní mrazíky mohly způsobit, že při vzniku zárodku se přeskočila jedna fáze buněčného dělení.

„Můžeme tak být na prahu nové evoluční linie. Pokud se najde další tetraploidní jinan a bude opačného pohlaví, mohou vzniknout jejich potomci, a tím vlastně i zcela nový druh. Případně může tato takzvaná polyploidizace vést k tomu, že se z dvoudomé rostliny, která má samčí a samičí jedince, stane rostlina jednodomá, která může plodit potomky sama,“ nastiňuje možné scénáře Šmarda.

Ojedinělý jinan se zatím vyvíjí stejně jako ty ostatní, ale už teď jsou patrné například rozdíly v listech, které má na koncích víc roztržepených. „Uvidíme, jak bude jeho růst pokračovat. Jestli se bude třeba schopen rozmnožovat, to se dozvíme až za dalších 15 až 20 let,“ podotkl botanik.

Univerzitní odborníci už nicméně vypěstovali na 3 500 dalších semenáčků z plodů v botanické zahradě, mezi nimiž budou hledat potenciálního partnera jinanu, tedy dalšího tetraploida.

Ema Wiesnerová

Online hry nejsou zlo. Hráče neovládají

U online počítačových her dokážou někteří lidé prosedět desítky hodin týdně. Jasná závislost, měl by kdekdo jasno. Podle studie psychologů z fakulty sociálních studií to ale není pravda. Výzkum dělaný na skoro deseti tisících intenzivních hráčů ukazuje, že znaky závislosti vykazuje jen malé procento z nich. Hry zdaleka nejsou tak nebezpečné, jak se jim přisuzuje.

Badatelé vzali výzkum poctivě. Napojili se na hráčskou komunitu a její členy žádali třikrát v půlročních intervalech o vyplnění náročného 45minutového dotazníku. Výsledkem je hromada dat, která umožňují nahlédnout do duše konzumentů her lépe než cokoliv jiného a která bourají psychologické předpoklady. Ne proto, že by hráči nešlo odolat,“ vysvětlil vedoucí vědeckého týmu Lukas Blinka.

„Z celkového počtu uživatelů, kteří dotazník vyplnili, vykazovalo znaky opravdové závislosti jen několik jednotek procent. Hry samotné můžou za její vznik minimálně. Pokud se někdo do problémů dostane, je to spíše proto, že k tomu měl psychologické předpoklady. Ne proto, že by hrám nešlo odolat,“ vysvětlil vedoucí vědeckého týmu Lukas Blinka.

Nejvíce se „paří“ při změně školy

Všechno nasvědčuje tomu, že ačkoliv mají hry špatnou pověst, je to minimálně částečně nezasloužené. Stejně jako třeba hudba nebo filmy slouží i ony jako zlepšovač nálady. Člověk se jejich pomocí relaxuje a vyrovnává se s psychickou nepohodou.

Podle Blinky můžou ale u některých lidí sehrávat výraznější roli. Leckdo je využívá jako pomocníka při přechodu z jedné životní etapy do druhé. Ukázalo se, že uživatelé často nejintenzivněji „paří“ například v době, kdy přecházejí ze základní školy na střední, ze střední na vysokou nebo ve zkouškovém období.

Prožívají turbulentní dobu, mění se jim prostředí i lidé, jimiž se obklopují. Pro řadu hráčů je jednodušší vstřebat novou situaci u počítače a díky komunitě s tím spojené. „Pokud mají zdravé psychické nastavení a sociální fungová-

Foto: Martin Kopáček

Z tisíců zkoumaných hráčů jevíly znaky závislosti jen jednotky procent.

ní, situaci zvládnou, a závislost se u nich neprojeví,“ podotkl Blinka.

Násilníci se u počítače nerodí

Zjištění jeho týmu by mohla působit jako uklidnění pro řadu nervózních rodičů. A obecně také lidí, kteří si hry spojují s násilím v ulicích.

Není pravda, že když člověk vidí něco v počítači, má pak nutkání zkoušet to třeba právě na ulici. „Hra uživatele nijak neovládá. Pokud se něco takového opravdu stane, dotýká se to velmi pravděpodobně udělal i bez toho, že by špatné jednání viděl v počítači,“ zdůraznil výzkumník.

Pokud je hráč opravdu závislý, má podle zjištění psychologů mírně vyšší tendenci k soupeření, protože úspěch ve hře mu dodává pocit vlastní hodnoty, kterou jinak ve společnosti neprožívá. V takovém případě jde také o lidi, kteří mívají horší sociální dovednosti.

Z psychologického hlediska jsou online počítačové hry závažným problémem pro relativně malou část populace. Lukas Blinka ale upozornil, že něco jiného už jsou zdravotní a sociologické dopady náruživého hráčství. Ty jsou samozřejmě problematické.

To, že člověk není ani přes třiceti- či čtyřicetihodinové hraní týdně psychicky závislý, ještě neznamená, že to nezpůsobuje zdravotní problémy spojené s nedostatkem pohybu a čerstvého vzduchu. Nebo že pak takový uživatel nemá potíže fungovat v normální společnosti a různých druzích reálných kolektivů. Na obojí má intenzivní pobyt v herním světě významný a negativní vliv, přičemž víc se to týká hlavně mladších uživatelů.

Zevrubným mapováním hráčské komunity práce psychologů nekončí. Data, která získali, teď budou sloužit jako základ pro další výzkum. Stejně jako u ostatních nových typů behaviorálních závislostí i u té na online hrách platí, že se s ní terapeuti setkávají v praxi zatím jen málo. Léčba se proto někdy děje tak trochu metodou pokus-omyl.

Proto teď badatelé z fakulty sociálních studií budou hledat hráče, kteří sami došli k tomu, že už jim jejich koníček přerostl přes hlavu. Chtějí zjistit, jaké jsou projevy, které už uživatelé vnímají jako neřešitelné, aby tak pomohli jim i terapeutům. Zájemci o účast v další fázi výzkumu se hlásit na e-mailové adrese lukasblinka@gmail.com. **Martina Fojtů**

Kniha přibližuje, proč nemůžou být Vánoce bez Popelky

Vánoce jsou ještě daleko, ale pokud se jich někdo opravdu nemůže dočkat, může si čekání zkrátit čtením knihy o filmu, který k českým Vánocům neodmyslitelně patří. Národní filmový archiv totiž před několika týdny vydal knížku o slavné pohádce Tři oříšky pro Popelku, kterou editorky vedl Pavel Skopal a vytvářeli ji i jeho kolegové z ústavu filmu a audiovizuální kultury.

Publikace s jednoduchým názvem Tři oříšky pro Popelku není první, která si filmu věnuje. V české a německé mutaci už vyšel katalog k výstavě na zámku Moritzburg, kde se natáčelo. Kromě toho existuje výpravná publikace od německé fanyanky a česká populárně psaná kniha s řadou rozhovorů a informací ze zákulisí. Nedávno vydaná publikace má však jiný charakter.

„Primárně míří na zájemce o historii filmu, médií a populární kultury. Klademe si jiné otázky než předchozí autoři,“ vysvětlil Skopal. V knize mimo jiné hledají odpověď na otázku, proč se film stal oblíbeným v několika různých zemích s tak odlišnými kulturními tradicemi.

Po přečtení se zdá, že je to výsledek souběhu mnoha faktorů. Diváky bavil a pořád baví způsob vyprávění i hlavní postava Popelky atraktivní pro svou emancipovanou, odvážnou a aktivní povahu.

Jak je ale možné, že film stejně zafungoval i v Norsku a Německu? Podle Skopala jsou důvody v obou zemích odlišné. „V Norsku napomohla popularita herce Knuta Risana, který namluvil hlasy všech postav filmu. V Německu pak napojení na grimmovskou pohádkovou tradici, ale

V Norsku je Popelka hitem i díky tomu, že ji celou nadaboval jeden populární herec.

současné i to, že je tato Popelka jiná, než jak ji Němci dosud znali.“

Svůj vliv má i tradiční vánoční čas uvádění nebo fakt, že se natáčelo ve spolupráci československých a východoněmeckých filmařů, takže pro odbyt na obou trzích byl základ už od startu výroby.

Tvůrci publikace přidávají také zajímavé historické a kulturní souvislosti. Píší o tom, jak se nakonec stalo, že se režisérem stal Václav Vorlíček a ne Jiří Menzel, který byl také mezi adepty. Zmiňují i podrobnosti o fungování mezinárodního štábu, přijetí snímku v kinech nebo o tom, kolik stála jeho výroba. Ve své době totiž Popelka patřila mezi nadprůměrně nákladné. V Norsku se aktuálně dokonce chystá její nová verze. **Martina Fojtů**

I nevolit, je volba. Bud' me na to hrdí

Až se budou v říjnu konat krajské a senátní volby, určitě na to téma dojde řeč. Občany politika nezajímá, bude znít z úst odborníků i politiků. Švédský expert na politickou participaci Erik Amná si ale myslí, že to s lidmi zdaleka není tak špatné. Má na to dokonce i svoji teorii.

Amná, který se na Masarykově univerzitě objevil koncem srpna kvůli setkání se spolupracovníky na mezinárodním projektu, rozděluje občany do čtyř skupin. Zohledňuje přitom dvě věci, které bývají často spojovány. Výzkum ale ukázal, že je potřeba je odlišovat: zájem o politiku a politickou participaci.

„Vědci většinou dělí občany na aktivní a pasivní a přichází pak s alarmujícími reporty o jejich pasivitě a o tom, jak špatným koncům to povede. Když jsme se na to ale s kolegy podívali blíž, zjistili jsme, že situace je mnohem barevnější a zdaleka ne tak špatná,“ uvedl Amná, který působí na univerzitě v Örebro.

Typologie podle politické (ne)aktivity

První, velmi málo početná skupina švédské typologie, obsahuje lidi, kteří se o věci veřejné zajímají a jsou ochotni se v nich také angažovat.

Druhá skupina občanů jsou nepříliš aktivní lidé, kteří chodí volit příležitostně a sami o sobě říkají, že mají jiné věci na práci, než je politika. Přesně to by mohli být ti, u kterých zaznívají slova obav. Amná je ale tlumí.

„Měli bychom si říct, že takové chování je legitimní a je jedním z darů demokracie, že je přípustné. Časy, kdy jsme měli v Evropě silné politické vůdce a diktátory nutící lidi chodit do ulic demonstrovat jim svoji loajalitu, jsou pryč. Na svobodu a možnost nebýt aktivní bychom měli být hrdí,“ ukazuje politolog netradiční pohled na věc.

Zároveň ale zdůrazňuje, že to platí, jen pokud tak lidé činí z vlastní vůle. „Nemělo by se tak dít kvůli tomu, že občanům chybí materiální zdroje, příležitosti nebo znalosti. Pak by to byl pro demokracii problém.“

Třetí skupinu lidí ve své typologii označuje Amná jako antipolitické. Řadí sem všechny ty, kdo politiku a její reprezentanty téměř nenávidí a nevěří v současný politický systém. Cítí se zoufalí a mají pocit, že jim nikdo nikdy naslouchat nebude, takže každou zmínku o politice berou jako provokaci.

Takoví lidé mohou inklinovat k tomu, že se stanou příznivci populistických nebo extremistických stran. Politolog dává příklad ze švédského prostředí. V severních oblastech země se často výrazně liší životní dráhy mužů a žen. Zatímco ženy odchází do měst studovat a stávají se z nich lékařky, učitelky nebo právničky, muži zůstávají doma a živí se jako lesníci nebo pracují se dřevem.

Zatímco ženy budují kariéru, oni bojují s pocitem méněcennosti, který graduje právě v nedůvěře v systém, jenž se o ně dostatečně nepostaral a nezajistil jim lepší životní podmínky. Na tyto muže cílí populisté, kteří se je snaží vyhledat, využít jejich nápady a vzbudit v nich pocit, že jenom oni o ně zájem mají a chtějí jim pomoci.

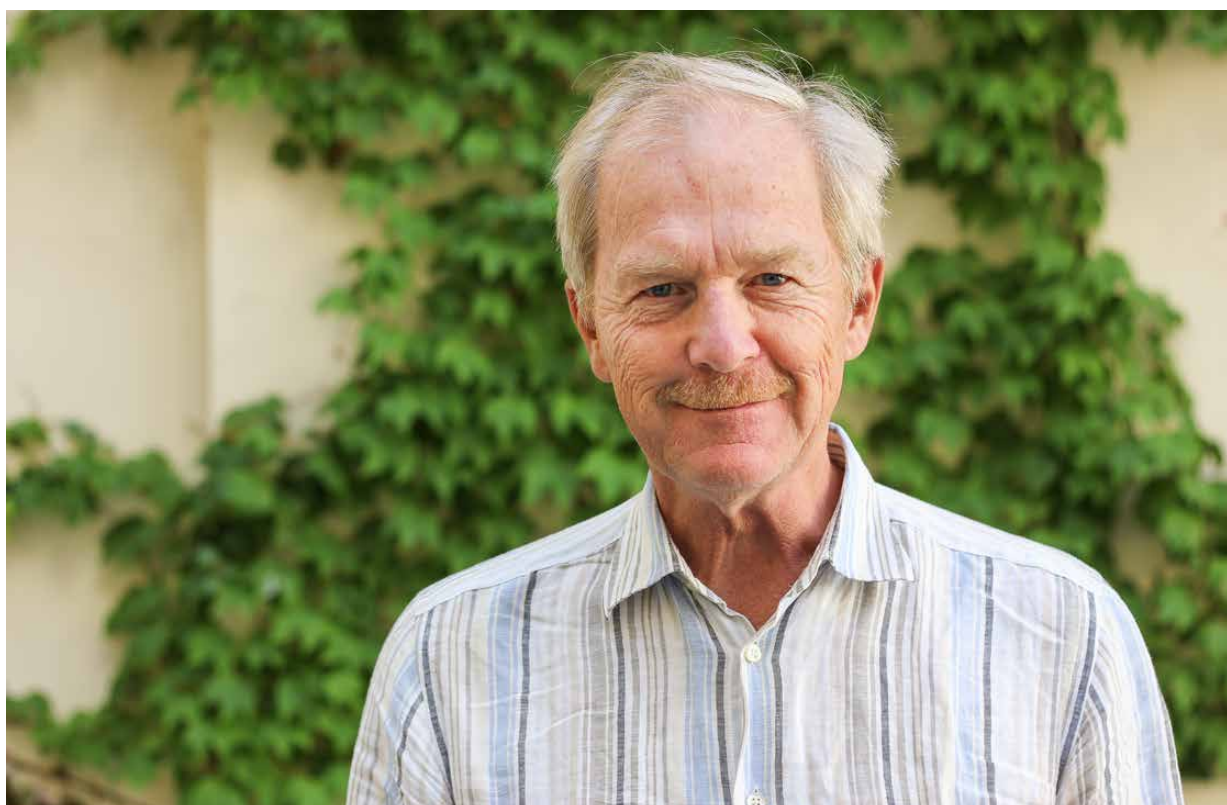

Foto: Lenka Kozuchová

Švédové se pokouší podpořit politickou participaci i tím, že vytvořili školu pro politiky.

Když se jim to povede, získají neobyčejně věrné příznivce.

Speciální druh: Pohotovostní občan

Poslední jsou takzvaní pohotovostní občané. Lidé, kteří se na první pohled zdají, že jsou k věcem veřejným apatičtí. Jejich dlouhodobější sledování, které Švédové provedli, ale odhalilo, že tomu tak není. Tito občané se o politiku silně zajímají, mají o ní informace a aktivně se pídí po dalších. Věří systému, v němž žijí, jen...

Jen to moc neukazují. „Nejednájí a neparticipují, dokud mají pocit, že věci fungují, a nemyslí si, že je něco nutí. Jsou ve střehu, dokud nepřijde nějaké stupidní politické rozhodnutí nebo hrozba. To potom organizují demonstrace, podepisují petice a ženou politiky k zodpovědnosti. A když mají pocit, že je problém vyřešený, stáhnou se zase do zákulisí,“ popisuje Amná skupinu, u které zdůrazňuje, jak moc je závislá na médiích a jejich kvalitní a rychlé práci.

„Pohotovostní občané potřebují, aby byla média akční a spolehlivá. Aby se nestalo to, že se k nim například informace o jednáních o osudu uprchlíků putujících napříč Evropou dostanou až ve chvíli, kdy už je o nich rozhodnuto.“

Motivace k aktivnímu občanství

Ačkoliv je Amná toho názoru, že možnost nevolit nebo nevyjadřovat se bychom měli oslavovat jako jeden z velkých výdobytků demokracie, ve své kariéře se snaží usilovat o to, aby se lidé na řízení věcí, které se jich týkají, podíleli. To proto je součástí projektu CATCH-EyoU zaměřeného na aktivní občanství, na němž se podílí také Masarykova univerzita.

Spolu s pracovníky osmi evropských univerzit zkoumají pohledy mladých lidí a dospívajících na politiku a občanskou angažovanost hlavně s ohledem na Evropskou unii. Rádi by porozuměli tomu, co si o tom všem mladí lidé myslí, a v ideálním případě je nasměrovali, aby byl jejich zájem větší.

Mimo jiné proto vybrali v několika zemích jednu školní třídu, ve které bude rozšířená výuka základů společenských věd. Děti se budou zaměřovat na evropské otázky nebo integraci a vědci budou sledovat, jak se jejich postoje a povědomí budou měnit. Zeptají se jich před startem výuky a pak i po jejím konci a výsledky srovnají s třídou, kde se nic takového dít nebude, i s kolektivy v dalších evropských zemích. „Myslíme si, že zájem o politiku je možné stimulovat. Proto jsme zvědaví, jestli se nám to touto cestou povede, nebo nám žáci řeknou, že je to opravdu nezajímavá, což je klidně také možné,“ pousmál se Amná.

Zaměření projektu na mladé lidi je prý logické. Nejen proto, že to oni budou časem rozhodovat. Vědci se jim věnují také z toho důvodu, že politici se o jejich potřeby a témata, která je pálí, starají jen málo. To pak opravdu nevybízí k tomu, aby se člověk angažoval.

Snažit se do veřejných záležitostí začlenit mladé lidi jinou formou výuky zdaleka není jediný způsob, jak politickou participaci zvýšit. Švédové dokonce vytvořili školu pro budoucí politiky. Dvacet lidí se po dobu dvou let setkává na kurzech politického myšlení či rétoriky, učí se, jak vést politickou kampaň nebo jak stát ekonomicky fungují. Jedinou podmínkou pro přijetí je chuť stát se někdy v budoucnu veřejným činitelem.

„Na začátku se nám přihlásilo 165 lidí, první účastníci budou končit v lednu. Nebudeme je nutit stát se hned aktivními politiky, ale znovu se jich zeptáme, zda to opravdu chtějí udělat. Ať už budou chtít vstoupit do stávající strany, nebo si třeba založit svoji vlastní,“ přiblížil Amná, který je součástí tvůrčího týmu.

V rámci Evropy o podobné aktivitě neví. Obdobné školy existují jen ve Spojených státech, v nich se ale vzhledem k odlišnosti tamějšího politického prostředí učí velmi rozdílným způsobem.

Martina Fojtů

Kde se vzaly peníze?

Leo Rosten, ekonom, spisovatel, spolužák Milтона Friedmana, ale především odborník na jidiš, vysvětloval jemný rozdíl mezi jidiš citoslovci ajajaj a ojoj pomocí židovského moudra: „Mít peníze, to ještě nemusí být ajajaj, ale nemít je, to je vždycky ojoj!“ Navzdory tomu je dnes moderní hovořit o penězích jako o kořenu zla. Jsou peníze zlé nebo dobré? Co jsou to vlastně peníze?

Význam peněz ve společnosti si uvědomíme, už pokud se podíváme na původ slov, která jsou s penězi spojená. České sloveso platit vzniklo ze slova plátno, neboť právě plátnem staří Slované na našem území platili. Jiné staré platidlo, sůl, dalo název anglickému salary, tedy plat. Ostatně slovo salár (poplatek) znala i starší čeština, nalezneme je ještě u Zikmunda Wintera.

Plátno, sůl, ale také třeba dobytek, mušle či zlaté, stříbrné a bronzové předměty sloužily jako první platidla. Jejich účelem bylo zjednodušit obchod a řešit logistický problém dvojí shody potřeb.

Pokud chce v ekonomice sestávající ze čtyř lidí Aleš vyměnit jablko za datle, Božena banán za hrušku, Cecilka hrušku za jablko a David datle za banán, bude jim trvat relativně dlouho, než dostane každý právě to zboží, které chce.

Taková čtyřsměna není nic proti třeba dvanáctisměně – vzpomeňte si na film Kulový blesk. Ve skutečnosti ovšem existují tisíce druhů a typů zboží a služeb, a tím i tisíce interakcí mezi zákazníky a prodejci. Peníze v takových interakcích slouží jako prostředek směny.

Peníze také plní funkci zúčtovací jednotky. Umíte si představit ceníky a cenovky ve světě, ve kterém neexistují peníze?

V primitivním hospodářství Aleše, Boženy, Cecilky a Davida bychom k ocenění potřebovali celkem dvanáct cen – cenu jablka bychom museli uvést v jednotkách banánu, hrušky a datlí, cenu banánu v jednotkách jablka, hrušky a datlí a tak dále. Bylo by proto složité porovnávat ceny zboží mezi obchody, zkoumat vývoj cen, nebo dokonce sledovat slevy.

Když na začátku měsíce dostaneme mzdu, určitě ji neutratíme hned týž den. Pravděpodobně nám peníze vydrží celý měsíc jako úspory, které budeme postupně utrácet. Plní tedy funkci uchovatele hodnot. K těmto třem základním funkcím peněz však musíme přidat funkci nejdůležitější: Peníze jsou účetní systém lidské společnosti. Stokoruna, kterou máme v peněžence, symbolizuje, že jsme pro někoho vykonali službu v hodnotě sto korun a že on je tedy naším dlužníkem.

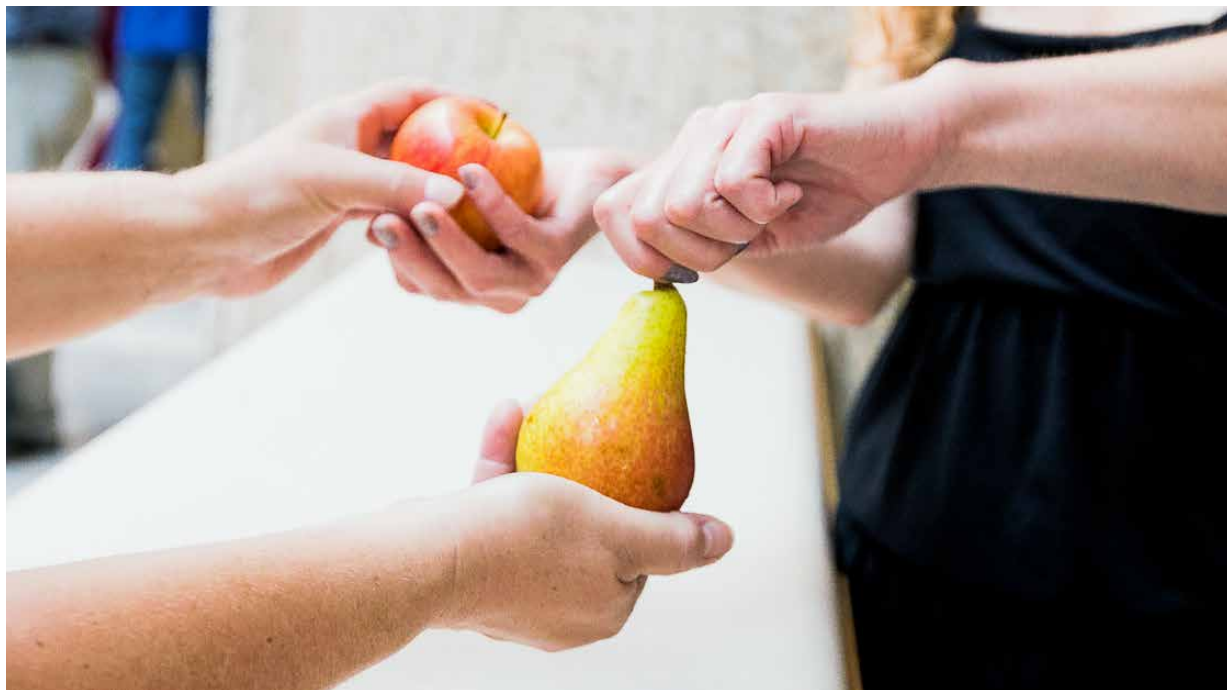

Foto: Kateřina Šejlová

Podobně jako jazyk ani peníze nejsou dobré, nebo špatné. Jsou společenským systémem, bez kterého bychom se neobešli.

Stokoruna, kterou zaplatil archeolog řezníkovi, říká, že řezník má nárok přijít za archeologem a požadovat po něm protislužbu ve stejné hodnotě. Jenže možná, že řezník po archeologovi nebude do konce života nic potřebovat. Stokorunu – archeologův dlužní úpis – proto řezník může postoupit při nákupu chleba pekaři, pekař knihkupci a knihkupec třeba právě archeologovi.

V komunitách, které tvrdí, že žijí bez peněz, je tento systém vzájemných dluhů, služeb a protislužeb veden v účetních knihách. Lidé si pamatují, kdo komu pomohl a kdo komu tedy pomoc dluží. Bez tohoto účetního systému totiž nemůže existovat žádná lidská společnost, která je založena na spolupráci, právu a demokratických hodnotách.

Skutečnou společností bez peněz by mohla být jen taková společnost, která po některých svých členech vynucuje práci silou a násilím.

Společnost, která z části svých členů udělá otroky.

Jsou tedy peníze dobré nebo zlé? Peníze jsou podobnou institucí jako například jazyk. Slouží ke komunikaci mezi lidmi, k předávání informací, tvoří paměť společnosti. Českými slovy lze vyznávat lásku i hluboce ranit. Německy psal a mluvil nejen Goethe, ale i nacisté. Ruština byla mateřštinou nejen Dostojevského, ale i Stalina. Je proto čeština, němčina a ruština dobrá nebo špatná?

Podobně jako jazyk ani peníze nejsou dobré, nebo špatné. Jsou společenským systémem, bez kterého bychom se neobešli. Jsou prostředkem spolupráce a výrazem důvěry mezi lidmi. Jsou neustálou připomínkou toho, že žádný člověk není ostrov sám pro sebe a že se všichni potřebujeme. Život bez institutu peněz by byl zkrátka skutečně ojoj.

Hana Lipovská,
doktorandka ESF MU

Seriál: Transfer technologií

Nejprve je třeba patentovat, až potom publikovat

Vážený pane docente, s potěšením vám oznamujeme, že na váš vynález byl udělen český patent. Podobné věty rozesílá manažerka duševního vlastnictví z Centra pro transfer technologií (CTT) jen párkrát ročně, naposledy letos v srpnu Markovi Mrázovi z Ceitecu MU. Patent je v očích laiků nejvyšší metou vynálezců. Pravdou ale je, že se nehodí na ochranu každého vynálezu a jeho získání trvá řadu měsíců, někdy i let.

Patentem je možné ochránit pouze vynálezy, nelze ho získat třeba na objevy, vědecké teorie, estetické výtvořby, odrůdy rostlin a plemena zvířat nebo způsob chirurgického ošetřování.

Patenty jsou pro vědce i instituci prestižní záležitostí, jejich primárním účelem je ale komercializace. Svému majiteli zaručují na daném území po dobu až dvaceti let výlučné právo chráněný vynález využívat, vyrábět nebo třeba prodávat licenci k jeho výrobě někomu dalšímu.

„Je to nástroj, jak zúročit investici. Ochrana patentem stojí nemalé peníze a úsilí. Pokud se rozhodnu něco chránit, měl bych to dělat s vidinou, že se to univerzitě vrátí, a následně se tak mohou peníze dostat i k samotným vědcům,“ vysvětlila manažerka duševního vlastnictví z CTT Markéta Vlasáková s tím, že získání českého patentu přijde na desítky tisíc korun, zahraničního na statisíce. Něco stojí i udržovací poplatky.

Někdy se ale bohužel vynálezce o možnost patentovat sám připraví. Třeba když vynález a jeho nosnou myšlenku odprezentuje na konferenci nebo publikuje v článku. „Důležité je neodkrýt podstatu vynálezu. Pokud indicií prozradíte dost na to, aby si někdo jiný z oboru dal dvě a dvě dohromady a došel ke stejnému závěru, nastává problém,“ dodala Vlasáková.

Za zveřejnění se považuje například i vložení závěrečné práce do ISu, které je sice povinné, ale

Před získáním patentu je důležité neodkrýt podstatu vynálezu třeba na konferenci.

univerzita z tohoto důvodu umožňuje po schválení děkanátem utajit ty části textu, které by mohly patentování ohrozit.

Výzkumník se nemusí bát, že bude muset o vynálezu mlčet několik měsíců nebo i let, než mu bude patent udělen. Stačí podat patentovou přihlášku, kterou si vědec „zabere území“ a získá prozatímní ochranu. „Pokud je odborník dostatečně připravený a je ochotný spolupracovat s patentovým zástupcem, příprava české patentové přihlášky může být záležitost několika týdnů,“ ujistila Vlasáková.

Na konci loňského roku platilo na území České republiky téměř 35 tisíc patentů. Tuzemské vysoké školy stojí za celou čtvrtinou z 880 patentových přihlášek, které Úřad průmyslového vlastnictví v roce 2015 obdržel. Masarykova univerzita loni získala patentů dvanáct: osm českých a čtyři zahraniční.

Iveta Zieglová

Inkluze je idea, která brání štěpení

Karel Pančocha nepatří mezi lidi, kteří by povyšovali inkluzivní vzdělávání nad speciální. Výzkumy a mezinárodní srovnání ale podle něj mluví jasně. Vzdělávací systémy, které děti nerozdělují podle jejich výkonu, jsou efektivnější a dokážou společnost z dlouhodobého hlediska zbavit řady problémů. „Čím víc času spolu budou děti trávit ve společných školách, tím líp spolu budou vycházet po zbytek života. To platí pro elity, sociálně vyloučené i handicapované,“ tvrdí vedoucí Institutu výzkumu inkluzivního vzdělávání na Pedagogické fakultě MU.

Jak se vám v posledním roce dívalo na veřejnou debatu kolem inkluze? Z docela okrajového tématu se stal námět k hospodským debatám.

Pro nás, kteří se těmito otázkami zabýváme profesně, byla debata hlavně zezáátku hodně překvapivá, protože to, co aktuální změny do již existujícího systému inkluzivního vzdělávání přinášejí, je jen dotažení už dávno započatého procesu. Je to vlastně pouze rozhodnutí státu, že bude konečně financovat něco, co již mnohé běžné školy dávno dělají.

Tedy že už dávno učí děti se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano. Už před vydáním nových vyhlášek, které teď začaly být účinné, měla běžná škola možnost vzdělávat žáky se speciálními potřebami. Velmi často jí ale chyběly prostředky na pomůcky nebo na asistenty pedagoga ve výuce, ředitel je musel vymáhat po kraji, který na to reagoval podle svých priorit. Dnes tak máme v různých krajích velmi různou míru inkluze.

Když říkáte, že je to už dlouho běžící proces, kdy to tedy začalo?

Je potřeba si uvědomit, že inkluze není nějaký konečný stav, je to určitý ideál, ke kterému se můžeme přibližovat. A tento ideál je součástí českého vzdělávacího systému už od poloviny 90. let, kdy zákony začaly umožňovat takzvanou integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol. Lidé si často myslí, že teď nastává nějaký kvantitativní zlom, ale víc než polovina těchto žáků už v běžných školách je.

Kdy ten zlom nastal?

Za přelomový považují školský zákon z roku 2004 a s ním související vyhlášky, ve kterých bylo jasně popsáno, že integrace je preferovanou formou vzdělávání. Školy na to reagovaly s různou mírou aktivity, stejně tak rodiče a různé skupiny žáků v závislosti na typu znevýhodnění. Nejrychleji se dařilo začleňovat děti s tělesným postižením, u nichž mnohdy stačilo, aby byla škola bezbariérová. Podobně to bylo u žáků s lehkými formami zrakového a sluchového postižení. Byla to otázka dostupné techniky a speciální pedagogické podpory.

Aktuální změna se ale týká jiných skupin.

Přesně tak. Na chvostu dlouho zůstávaly děti s mentálními postiženími, sociálními znevýhodněním nebo duševním onemocněním, mezi které řadíme i autismus. Ti všichni zatím na vyšší míru inkluze čekali a dočkat by se měli teď.

Vracíme se ale k tomu, že zásadní změna je především v tom, že stát řekl, že dá na inkluzi peníze.

Je to jedna z podstatných změn. Z dřívější možnosti získat pro žáka podporu se teď stává povinnost zřizovatele školy. Vytváří se systém, v němž bude dítě v poradenském zařízení zhodnoceno, bude mu přiznán jeden z pěti stupňů podpůrných opatření. Jeho škola podle toho dostane příslušné prostředky a bude mít povinnost realizovat určitá opatření. Může to být zřízení pracovního místa asistenta pedagoga, využití speciálních metod a forem vzdělávání nebo pořízení nějaké pomůcky, třeba polohovací lavice.

Vnímáte to tedy jako pozitivní vývoj?

Určitě ano, otázka je, jaké bude provedení. Idea inkluze je podle mého názoru nespochybnitelná. Ukazuje to řada výzkumů. Spousta zemí s dobře hodnoceným vzdělávacím systémem, typicky ve skandinávských zemích, má vzdělávání velmi výkonné a přitom inkluzivní. Většina žáků je tam zařazena do svých spádových škol, běžné školy v místě bydliště jsou prostě místem hlavní části jejich vzdělávání.

Jak vlastně vznikl model speciálního vzdělávání?

Ještě v polovině 19. století bylo běžné, že mnozí žáci s handicapem nebyli vzdělávání vůbec.

Až počátkem 20. století se začali ve větší míře objevovat nadšenci, kteří si řekli, že je potřeba pro tyto děti něco dělat, a tak začali zakládat speciální třídy nebo celé školy, tehdy se jim říkalo školy pomocné. To byla zásadní a pozitivní změna. Speciální pedagogové byli první, kdo si těchto dětí vůbec začal všimnout. Tehdejší pedagogika o ně nejevila zájem.

Speciální školy jsou tedy pozůstatek historického vývoje?

Spíše jistým vývojovým stádiem a pro některé žáky stále nejlepším místem pro jejich vzdělávání. Každopádně je to oblast, která se v českém prostředí dlouho a dobře budovala, je v ní spousta lidí s výtečnou expertizou a nemůžete ji jen tak škrtnout, protože tím bychom o tu expertizu mohli přijít. Přerušili bychom tím více než stoletou tradici budování know-how.

Pokud ale máme kvalitní a funkční systém speciálních škol, je opravdu dobře jeho roli potlačovat?

Inkluze je pro společnost prospěšná, tu cestu jsme zvolili stejně jako ostatní evropské země, takže ano, ale osobně se bráním tomu říct, že inkluzivní vzdělávání je to jediné správné a speciální to špatné. Zastánci tohoto zjednodušeného vidění světa by nejradši ze dne na den všechny speciální školy zavřeli. Zapomínají ale na to, že je potřeba velmi dobře promyslet, jak přenést jejich expertizu do běžných škol nebo jak zajistit, aby se ze speciálních škol stala odborná centra podpory, kde děti tráví určitou část výuky nebo kde se školí běžní učitelé. Ideálně by měla mezi běžnými a speciálními školami probíhat symbióza. Tu ale není snadné vyvolat.

Jak to?

Svou roli hrají bezesporu negativní postoje a obavy. Učitelé speciálních škol mají strach, že přijdou o svá místa, že jim ty žáky někdo vezme a školy zavře. Učitelé běžných škol mají zase strach, že si s velmi heterogenní skupinou nebudou vědět rady a rozpadne se jim výuka. Na obou stranách jsou tedy pochopitelné obavy, které se tu lépe a tu hůře daří mírnit. Bohužel některá média vyvolala celospolečenskou hysterii.

Výzkumy ukazují, že inkluzivní vzdělávání je výkonnější. Čím to je?

Pokud berete vzdělávání jako cestu k dobře fungující společnosti, tak problém je především v tom, že většina těch, kteří projdou segregovaným vzděláváním, zůstává segregovaná v průběhu celého života. V zaměstnání, v bydlení, při trávení volného času, prostě ve všem. Ti lidé se dostávají do sociální izolace a na celou společnost to má neblahý dopad.

Co říkáte na argument prezidenta Zemana, že kolona jede rychlostí nejpomalejšího vozidla, tedy že inkluze zbrzdí ty průměrné a nadprůměrné.

Ten příměr je mylný. Pokud bych měl pokračovat v přirovnávání žáků k vozidlům, pak v každé dobře vedené třídě jede vozidlo po své vlastní cestě. Nebo ať jsme realističtější – v každé třídě máte pět dálničních pruhů a vozidla po nich jedou různou rychlostí. Vozidla v nejpomalejším pruhu však budou mít určité velkou chuť nezůstávat příliš pozadu, a naopak ta v nejrychlejších zjistí, že se nemusí vždycky vyplatit bezhlavě šlapat na plyn. Pro někoho to možná zní jako utopie, zvláště v situaci, kdy v některých třídách připadá na jednoho pedagoga přes třicet žáků. Ano, potřebujeme menší třídy, potřebujeme dobře připravené asistenty pedagoga. A ano, takové vzdělávání je dražší, jenže ta investice se společnosti vrátí.

Jakým způsobem?

Je potřeba umět přemýšlet trochu dlouhodobě. Když budeme vzdělávat sociálně vyloučené nebo jinak handicapované žáky společně s ostatními, naučí se ve společnosti lépe fungovat i v dalším

Investice do inkluzivního vzdělávání se společností z dlouhodobého hlediska vyplatí. Odpadne celoživotní starost o vyloučené lidi.

životě, ostatní se naopak naučí přijímat jinakost a rozmanitost. Odpadne vám celoživotní segregace a starost o takto vyloučené lidi, kteří díky inkluzi třeba získají zaměstnání na běžném trhu práce nebo získají sebevědomí a dovednosti, aby se postarali sami o sebe. Nebudete muset zajišťovat celoživotní péči, vyplácet sociální dávky a tak dále.

Jak se v tomto kontextu díváte na segregování talentovaných? Narážím tím na to, že už ze základních škol někteří odcházejí na víceletá gymnázia.

To je vlastně úplně stejná situace. Jsou to de facto speciální segregované školy pro talentované. Všechny světové výzkumy a mezinárodní srovnání přitom ukazují, že nejlepších výsledků se dosahuje tam, kde všechny děti udržíte pohromadě co možná nejdéle. My Češi, a podobně to bylo ještě dříve, jdeme zcela proti tomuto trendu a chceme mít své děti zařazené do nějakých elitních škol co možná nejdříve.

Člověk si při tom vybaví situaci současné české společnosti, v níž jsme svědky ideologického sporu vzdělaných elit a zbytku společnosti. Je tam souvislost?

Určitě je. Jak by si taky mohli rozumět, když získává kvalitní cíleně vytváří elitu, která sice získává kvalitní znalosti, ale má velmi chabé sociální schopnosti ve styku se zbytkem společnosti. Některá elitní gymnázia doslova přifukují bublinu, ve které ti lidé začínají žít už ve velmi raném věku. Mnozí z nich pak v reálném životě narazí. Možná to bude znít banálně, ale jak se mají, až se z nich jednou stanou šéfové, dohod-

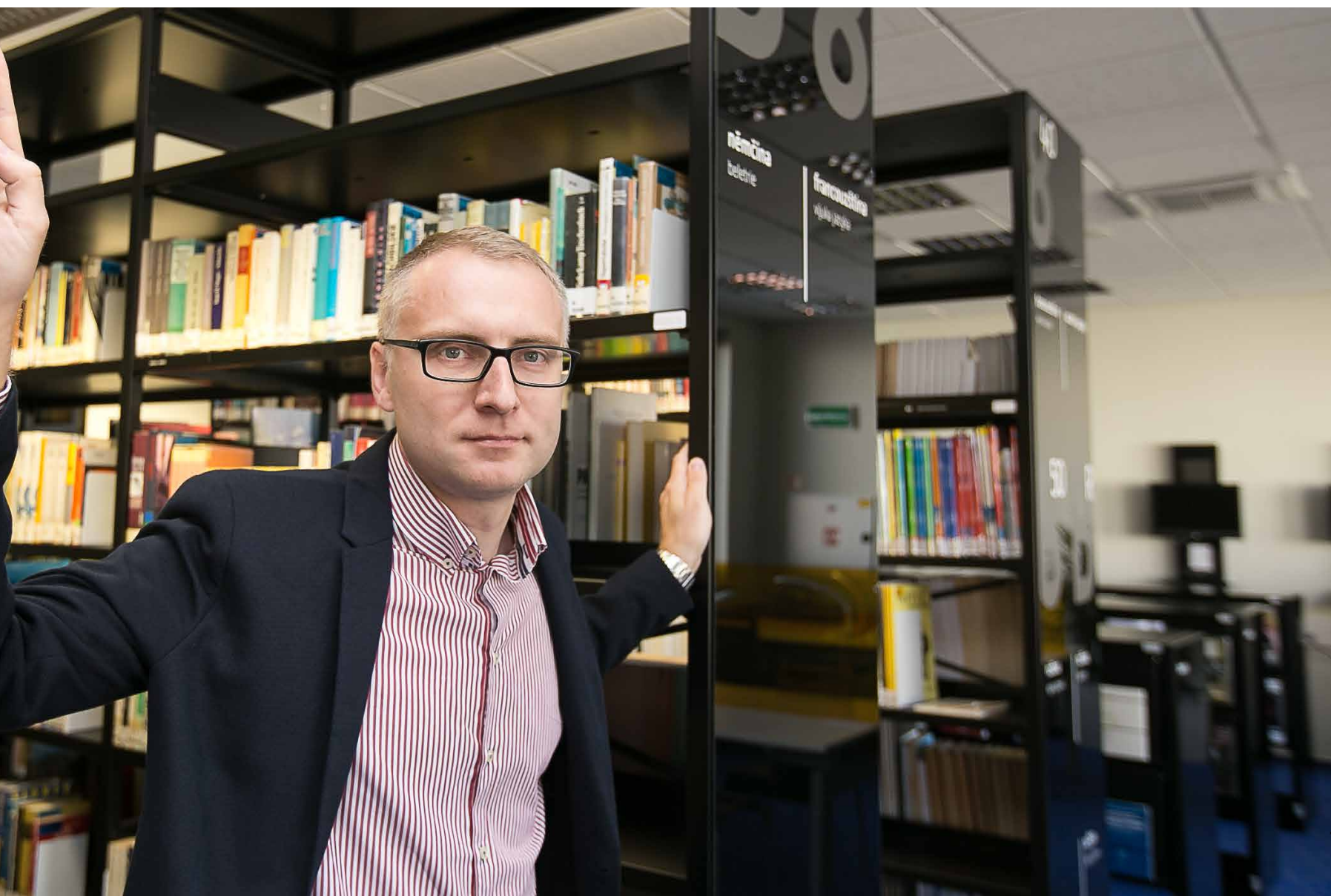

Foto: Kateřina Sejvlová

nout se svými podřízenými, když spolu naposledy mluvili na prvním stupni základní školy?

Na druhou stranu člověku to zní jako logické rodičovské rozhodnutí dát svoje dítě na lepší školu.

Ano, to individuální rozhodnutí rodičů dát svoje dítě na elitní školu je samozřejmě pochopitelné. Člověku se o tom z celospolečenského hlediska mluví daleko snadněji, než když dojde na lámání chleba a vy se máte sám rozhodnout, kam dáte svoje dítě. Jsem ale skutečně přesvědčený, že rozdělovat vzdělávací dráhy dětí v době, kdy jsou v páté třídě základní školy, je extrémně předčasné. Hranice střední školy úplně postačí.

Měli bychom se ale nějak postarat o talentované. Co jim nabídnout?

V podstatě to stejné, co jakýmkoliv jiným žákům se speciálními potřebami. Máte pravdu, že podporu potřebují, a v tom vůči nim má česká společnost velký dluh. Není totiž pravda, jak se mnozí domnívají, že se o sebe postarají sami. Mnohdy potřebují stejnou podporu jako ti s handicapem. Jinak jejich nadání nerozvineme a budou nám unikat velké příležitosti. Musí se to nicméně dělat s rozumem. Nejlepší je udržet dítě v běžné třídě a nabídnout mu jiné metody učení, úkoly navíc, mentoring, specializovaný předmět. Prostě nechat je v jeho přirozeném sociálním prostředí, ale umožnit mu potřebný rozvoj.

Vy sám se momentálně zaměřujete hlavně na inkluzi sociálně vyloučených, převážně Romů. V čem je hlavní problém?

Pro veřejnost je možná překvapivé, že lidé se zcela odlišným postižením či znevýhodněním mají často ten samý problém, a sice jazyk. Nebo

ať jsme přesnější: odlišný komunikační kód. Lidé se zrakovým nebo sluchovým postižením stejně jako většina Romů jsou zvyklí komunikovat za použití jiného kódu nebo jinou formou než zbytek společnosti. Pro Romy je čeština tak, jak ji užívá majorita, často cizím jazykem.

Takže je to vlastně jazyková bariéra?

Je to jeden z velkých problémů. Od prvního ledna příštího roku zahajujeme výzkumný projekt prestižního evropského programu Horizon 2020 s názvem ISOTIS, kde jsme partneři po boku takových univerzit, jako je Oxford, a budeme se v něm zabývat zejména předškolním vzděláváním sociálně vyloučených. Ukazuje se totiž, že na většinu pozdějších problémů se začleňováním je zaděláno už v předškolním věku.

Myslíte tím, že Romové typicky nechodí do mateřské školy?

Přesně tak. Ve věkové kategorii od tří do šesti let navštěvuje mateřské školy méně než třetina romských dětí. Když dítě prochází nevhodným nebo vůbec žádným předškolním vzdáváním, tak do první třídy nastupuje velmi znevýhodněné. Nemá základní návyky a nezná rytmus školního dne a někdy ho to natolik handicapuje, že už to nikdy nedožene.

Proč většina romských dětí nechodí do mateřských škol?

Těch příčin je několik. Jednak je to z kulturních důvodů. Mít děti doma, je podle zvyklostí Romů normální, zejména pokud se matka doma stará o mladší sourozence. Do toho je tu historickými zkušenostmi daná nedůvěra Romů v české instituce, které se o ně několikrát velmi neblaze postaraly. Například v 50. letech 20. století škola

Rodiče by měli mít poslední slovo v tom, jestli jejich dítě půjde do běžné, nebo do speciální školy. Dosud jim to bylo

mnohdy odíráno.

fungovala jako místo, kde se děti de facto odebíraly rodinám, protože rodiče byli považováni za příčinu jejich nesprávného vývoje. Pak je tu i finanční bariéra. Mateřská škola přece jen něco stojí. No, a nakonec i možnost mateřských škol rodiče od přihlášení dětí odradit.

Co s tím?

Na to se budeme snažit odpovědět také v rámci již zmiňovaného výzkumu ISOTIS. Cílem ale samozřejmě není dosáhnout integrace tak, abychom kulturu Romů potlačili. Právě o to se pokoušeli komunisté před rokem 1990. Problém s Romy je dnes bohužel ten, že jejich tradiční kultura v žité podobě už příliš neexistuje. Právě kvůli různým sociálním experimentům se Romové ocitli v jakémsi vakuu, takže dnes už nemají ani svou tradiční, ani českou kulturu. My je tedy musíme podpořit při hledání jejich kořenů a nové identity.

Popsal byste se jako zastávce inkluze? Úplně stoprocentně mi to tak neznělo.

Jsem zastáncem toho názoru, že dítě má být vzděláváno v podmínkách, které jsou pro něj nejlepší, a s velkým důrazem na informované, promyšlené a svobodné rozhodnutí jeho rodičů. Právě ti by měli mít poslední slovo v tom, jestli jejich dítě půjde do běžné, nebo do speciální školy. A právě to jim bylo dosud mnohdy odíráno. Na papíře se rozhodnout mohli, ale v praxi často ne. Doufáme, že současný vývoj přinese změnu právě zde. Seriózní možnost rodičovské volby a rozmanitost prostředí, ve kterém se dítě může vzdělávat, včetně propojení běžného a speciálního vzdělávání, je dnes trendem a otevírá se čím dál tím víc i v Česku.

David Povolný

Krajská témata voliče při krajských volbách nezajímají

Michal Pink,
katedra politologie

Na začátku října se českému voliči opět naskytne příležitost účastnit se voleb – tentokrát voleb krajských a v některých obvodech také senátních, kterým je však většinou věnována poněkud menší pozornost. Krajské volby patří do skupiny tzv. druhořadých voleb, v nichž voliči čas-to hlasují spíše srdcem než hlavou.

Druhořadost je vyjádřena také nízkou volební účastí, vyšším podílem neplatných hlasů (což je v českém prostředí ještě umocněno technickým provedením dvou typů voleb v jednom termínu), případně i podporou méně významných a regionálně ukotvených stran a hnutí.

Volič je v tomto druhu voleb ochoten odevzdat svůj hlas i takové listině, případně kandidátovi, kterého by v případě voleb do poslanecké sněmovny (těch prvořadých) nevolil. Právě proto se můžeme v krajských zastupitelstvech nezdědka setkat i s méně tradičními stranami.

Pro krajské volby je také poměrně typická předvolební kampaň založená na iracionálních heslech a slibech, které nezarmoutí. Ty jsou většinou již den po

volbách zapomenuty, a to jak ze strany politiků, tak i voličů. Je totiž velice snadné v každé druhé větší obci či městečku slíbit pod vidinou hlasů novou investici, jejíž realizace se z celé řady důvodů odloží. Proč se to děje? Protože to funguje.

To, jak bude volič hlasovat v krajských volbách, většinou vychází z jeho postojů k celostátní politice a momentálního názoru na společenské dění. Pro většinu voličů tak bude důležitá bezpečnostní situace, migrace, oblíbenost ministrů z jednotlivých stran, výroky prezidenta republiky, zavedení elektronické evidence tržeb atd. Vše se dobře podloží usměvavými tvářemi na velkoplošné reklamě, internetu, případně na malém letáku, který dostane každý do schránky.

O krajskou politiku se zajímá málokdo a poměrně málo občanů má povědomí o pravomocích krajských zastupitelstev. Při volbách si proto volič málokdy uvědomí, že předvolební sliby a témata s krajskou politikou souvisí jen minimálně a volená zastupitelstva nebudou často mít možnost je nijak ovlivnit.

Zaměří se volič na úvahu spojenou s kvalitou veřejné dopravy v podobě nových vlaků, autobusů a počtu spojení? Uvědomí si, že krajský politik je primárně odpovědný za povrch vozovek a počet uzavírek, objízdek atd. na silnicích první třídy? Bude brát při hlasování v potaz úroveň péče v krajských nemocnicích, zachování jednotlivých oddělení v každém větším městě nebo oblast školství?

Zkušenost bohužel ukazuje, že témata skutečně úzce související s pravomocemi krajů hrají při volbách vždycky až druhé housle.

Probíhající volební kampaň nenaznačuje, že by se výše popsané trendy v letošním roce nějak zásadně změnily. Úspěšné strany získají do svých rozpočtů státní příspěvky za získaná zastupitelská křesla, úspěšní krajské politiky posílí své postavení ve straně, zatímco těm neúspěšným se jejich stranické kariéry trochu zkomplikují. A většina voličů s velkou pravděpodobností krátce po volbách zapomene, kdo vlastně v jejich kraji vládne a které strany představují opozici.

Je u Proxima Centauri nová Země?

Lenka Zychová,
ústav teoretické fyziky a astrofyziky

Po gravitačních vlnách je zde další fascinující objev. Byla nalezena planeta obíhající Proximu Centauri, tedy nejbližší hvězdu ke Slunci. V předchozích letech se již několikrát stalo, že se díky podobnému prohlášení rozbušilo srdce nejednomu astrofyzikovi, ale pokaždé se jednalo o omyl nebo nepřesnosti v datech.

Tentokrát je objev reálný. Kolem Proximy Centauri obíhá planeta, a to ne ledajaká. Její hmotnost je srovnatelná s hmotností Země a navíc leží v takové vzdálenosti od hvězdy, že by za vhodných podmínek na jejím povrchu mohla existovat voda v kapalném skupenství.

Než si ale spěšně začneme balit kufr směr Proxima Centauri, je potřeba upozornit na pár okolností, které by z ráje na planetě Proxima b (planety se označují jménem hvězdy a malým písmenem podle pořadí objevu, začíná se od písmene „b“) udělaly ledový svět.

Dle výsledků měření může mít nově objevená exoplaneta hmotnost zhruba 1,3násobek té zemské, případně o něco více. Může se jednat o hezké, trošku vypasenější dvojče Země. Co ale vědci nedokážou momentálně spolehlivě odhadnout, je poloměr této planety. Pokud by byl srovnatelný s poloměrem Země, pak by se jednalo o kamenitou planetu, něco jako Merkur, Venuše, Země nebo Mars. Ale co kdyby měla poloměr několikrát větší? Mohlo by se pak jednat o plynou planetu a další diskuze nad její obyvatelností by se octla v temných uličkách.

Proxima b obíhá svou mateřskou hvězdu ve vzdálenosti přibližně 7,3 milionu kilometrů, tudíž asi dvacetkrát blíže, než je vzdálenost, ve které obíhá Země kolem Slunce. Kdyby se naše Země ocitla tak blízko Slunce, nedávná brněnská letní vedra by se zdála být vytouženou oázou chladu. Naštěstí má Proxima Centauri nižší teplotu, a proto povrch její nově objevené planety získává asi dvě třetiny světla a tepla, které si od Slunce bez okolků dopráváme my. A to stačí k tomu, aby planeta ležela uvnitř tzv. obyvatelné zóny (zóny, ve které by na povrchu planety mohla voda existovat v kapalném skupenství). Stačí ještě pár ingrediencí, jako je vhodná atmosféra nebo dostatečný skleníkový efekt, a život dostává šanci na svůj rozkvět.

Bohužel zatím nejsme schopni říci, zda naše představa odpovídá realitě. Planeta nemusí mít dostatečně hustou atmosféru, v tom případě by její průměrná povrchová teplota byla protivných -40 °C. Anebo hustou atmosféru má, ale skleníkové plyny jsou natolik dominantní, že by nadějnou planetu proměnily v reálné peklo.

Ať už pochybujeme, nebo nadšeně vyprávíme o obyvatelnosti Proximy b, důležité je, že tato planeta existuje, že může být obyvatelná a že je hned za (kosmickým) rohem. Z několika tisíc exoplanet, které jsme v naší galaxii objevili, jen pár desítek hmotnostně odpovídá Zemi a jen špetka z nich může být obyvatelná.

0,8 promile alkoholu v krvi? To je pět panáků

Miroslav Hirt,
ústav soudního lékařství

Po dlouhých a dlouhých debatách o vlivu koncentrace alkoholu v krvi na jednání a reakce řidičů odhlasoval Senát, že 0,8 promile alkoholu v krvi cyklistů bude tolerováno. Proč zrovna 0,8 promile? Neznám pozadí, ale řekl bych, že zřejmě proto, že od této hladiny alkoholu v krvi je řidič absolutně neschopen bezpečně řídit.

Nebudu se tajit názorem, že nejsem tak optimistický. Nelze totiž zaručit, že by člověk byl schopen bezpečně řídit dokonce ani s nižší koncentrací alkoholu v krvi. Jedná se totiž o záležitost zcela individuální. Individuální o to víc, že samozřejmě každý z nás je schopen tolerovat alkohol jinak, ale i ten samý jedinec toleruje v různých dobách identickou koncentraci alkoholu v krvi různě.

Pozoruhodné je (pokud tomu opravdu tak je), že iniciativa k podpoře tolerance alkoholu v krvi cyklistů prý vychází přímo od nich samých. Jako by oni sami nebyli ohroženi nejvíce. Důvod prý je ten, že by nemělo škodit, když cyklista vypije „několik skleniček“ vína nebo piva.

Co to je několik skleniček? Pro názornost dva zkusmé propočty. Pokud by dnešní, většinou dobře stavěný muž běžného habitu, což se mnohdy blíží i 100 kg, začal pít ráno v osm na začátku výletu, tak aby měl na jeho konci, dejme tomu v šest odpoledne, hladinu alkoholu v krvi 0,8 promile, musel by za tuto dobu ve více méně pravidelných intervalech vypít 13–18 půllitrů běžného výčepního piva, dříve 10° o obsahu alkoholu 4 %.

Opět nevím, ale myslím, že takové množství piva za jeden den je pro některé jedince daleko za hranicemi jejich možností. Nebo jiný příklad. Mějme cyklistu, který pije tvrdý alkohol, konkrétně lihovinu koncentrace 40 %, pije nalačno a na ex. Aby měl v krvi za 30 minut od vypití hladinu 0,8 promile, musel by vypít naraz 2,2 dl. To je téměř pět velkých panáků. Nalačno a na ex!

Názory na to, co udělá hladina alkoholu 0,8 promile v krvi se zdravým, normálním člověkem, se s dobou velmi výrazně mění. Mění směrem k přísnosti. Ještě ve druhé polovině minulého století se mělo za to, že hladina 0,5 promile ovlivňuje jednání naprosto minimálně. U jedince zvyklého a střídavějiho dokonce vůbec ne. To bylo dříve. Současný názor je takový, že i při nižších hladinách 0,2–0,5 promile u většiny řidičů již nacházíme prokazatelně zhoršené schopnosti řídit.

Je tendence riskovat, nastupuje nepřiměřená sebedůvěra, zhoršená schopnost

rozeznat pohybující se světla i horší odhad vzdálenosti. Pokud hladina dosáhne onu diskutovanou hranici 0,8 promile, mimo výše uvedených příznaků se u řidiče můžeme setkat s pronikavě prodlouženým reakčním časem, neboť má zhoršený postřeh, ještě více roste přeceňování vlastních schopností, oči se obtížně přizpůsobují přechodu ze světla do tmy a naopak.

Nastupuje také horší vnímání barev (červená na semaforu!), je zhoršená schopnost soustředění, poruchy rovnováhy a dále se zhoršuje odhad vzdálenosti. Co dělají poruchy rovnováhy a tendence riskovat u cyklistů, netřeba připomínat.

Česká společnost soudního lékařství a soudní toxikologie již dlouhá léta a úspěšně bojuje za udržení naprosto striktně vyžadované nulové tolerance alkoholu v krvi u řidičů. Dočetl jsem se, že v diskusi na tuto problematiku v Senátu zazněla věta: „Ti, kdo nám tuto argumentaci předhazují, jsou podle mne pouze zaslepení puritáni odtržení od holé reality.“

Já sám jsem byl po téměř dvacet let patologem a již více než dvacet let jsem soudním lékařem. Proto mi označení prosazovatele nulové tolerance alkoholu v dopravě za puritána odtrženého od reality připadá mírně úsměvné. Patologové a soudní lékaři v oblasti konzumace alkoholu puritáni odtržení od reality?

Věru zajímavý názor.

Překladatel musí hlavně umět česky

Že bude překladatelkou, v tom měla Kateřina Křišťůvková jasno už když před lety studovala na filozofické fakultě. Jen si tehdy myslela, že se bude živit němčinou. Dnes je její jméno na každém kusu jedné z nejprodávanějších knížek v Česku. Křišťůvková totiž překládá z norštiny populární detektivky, jejichž autorem je Jo Nesbø. Není prý žádná náruživá fanyнка, jedno léto ale v Oslu absolvovala i procházku po místech, o nichž Nesbø v knihách píše.

Jaké to pro vás bylo?

Moc zajímavé. Člověk dostane průvodce a ten ho vodí po jednotlivých místech spjatých s Harrym Holem, hlavním hrdinou detektivek. Můžete se podívat do restaurace U Schröderů nebo do Sofiny ulice, kde Harry údajně bydlí. Trochu překvapivé je, že jsou tam rovnou dva domy, ve kterých je zvonek označený jeho jménem (*směje se*). Mě nejvíc zajímalo, co bude říkat průvodkyně. Ona byla nadšená fanyнка, takže jsme si vyměnily informace a zkušenosti.

Jste s Nesbøem v kontaktu i osobně?

A je takový kontakt pro překladatele důležitý?

Viděli jsme se dvakrát, když byl v Česku na návštěvě. Ale že bych mu psala e-mail s dotazem, kdykoliv něco nevím, tak to s ním nejde. Jeho knížky se překládají do tolika jazyků, že to by nedělal nic jiného. S jinými norskými autory ale takový způsob komunikace funguje. Člověk může klidně napsat, že něčemu nerozumí, a oni ochotně reagují. Berou to jako součást svojí práce.

Nesbøho jste začala překládat, když už byl v zahraničí slavný, ale v Česku o něm nikdo nevěděl. Jak jste se k němu dostala? A měla jste z takové zakázky respekt?

Respekt určitě ne, musím se přiznat, že jsem ho vůbec neznala, protože jsem předtím detektivky nečetla. Když mi Kniha Zlín nabídl, jestli bych na jeho knihách nechtěla pracovat, tak jsem volala kolegyni, jestli neví, kdo to je (*směje se*).

V jednom dřívějším rozhovoru jste řekla, že byste nepřekládala knížku, která by vás nebavila. V této chvíli si to můžete dovolit říct, ale bylo to stejné i v začátcích?

To bych si to dovolit nemohla, jenže tehdy všechno fungovalo úplně jinak. Teď už se stává, že přijde nakladatel a vzhledem k boomeru severských detektivek vám knížku k překladu nabídne. Ale když jsem já začínala, tak si člověk většinou vybral nějakou knížku sám a pak obcházel nakladatelství a škemral, jestli by to někdo vydal. A to si pak člověk samozřejmě vybíral věci, které ho zajímaly.

Takže překladatelé hráli roli agentů, kteří sem knížky dostávali? Nebo čím to, že se po světě severské detektivky tak prosadily?

Cestu jim u nás prokopal Stieg Larsson s Miléním. Málokdo ví, že třeba Nesbøho knihy, konkrétně Červenka a Netopýr, už u nás vyšly v roce 2005 a 2008, ale úplně zapadly. Tenkrát neměly prakticky žádnou propagaci a překlad taky nebyl úplně ideální. Když ale nakladatelství Host vydalo Larssona, otevřela se cesta pro další detektivkáře.

Vaše překladatelská taktika je, že si knížku nejdřív přečtete a až pak převádíte do češtiny. Zažíváte ještě vůbec čtenářské nadšení, nebo už u toho prvního čtení rovnou pracujete?

Beru to nejdřív jako čtenář, u detektivek to podle mě ani jinak nejde. Chcete vědět, jak to dopadne, cítíte napětí, a tak se člověk moc nezamýšlí nad tím, co bude problém přeložit. I když samozřejmě občas si všimnu nějaké slovní hříčky nebo specifické reálie.

Foto: Jitka Janů

Když mi nabídli, abych Nesbøho překládala, volala jsem kolegyni, jestli neví, kdo to je.

Co je na norštině specifické a těžké?

Pokud člověk umí německy nebo anglicky, tak je norština poměrně jednoduchá, je to germánský jazyk. Vyskytují se ale komplikace třeba s tím, že norština nezná vykání. Už někdy od 70. let se v Norsku téměř výhradně tyká a říká se, že správný Nor tykne i králi.

V y nepřekládáte do norštiny?

Ne, jenom z norštiny. Člověk musí podle mého názoru umět výborně především jazyk, do kterého překládá. Proto si myslím, že dobrý překladatel musí umět především dobře česky.

Kolik je v Česku lidí, kteří jsou schopní překládat z norského jazyka?

Když jsem začínala, tak nás bylo pár, ale s tím, jak narostlo množství knížek, odhaduju, že na všechny skandinávské jazyky bude přibližně třicet, možná i čtyřicet překladatelů.

To jste se trefila do personálně docela úzce vymezeného segmentu. Byla to náhoda? Neptali se vás doma, k čemu vám norština bude?

Ne, to vůbec. A i kdyby ano, tak já jsem ten typ, co by si do toho nedal mluvit. Po

gymnáziu jsem se dokonce rozhodla, že nepůjdu na vysokou školu, což se myslím rodičům moc nelíbilo, ale nijak to nekomentovali. Přišlo mi, že se mi na vysokou nechce, a šla jsem místo toho na vyšší odbornou školu cestovního ruchu. Po roce jsem ale zjistila, že bych přece jenom raději na tu vysokou. Udělala jsem přijímačky do Brna na dvouobor němčina – pedagogika a k tomu jsem dodělávala doma v Českých Budějovicích ten cestovní ruch, což bylo dost divoké. Když jsem školu doma dokončila, měla jsem najednou moc volného času, který jsem chtěla něčím vyplnit, tak jsem se přihlásila na jazykový kurz norštiny. Potkala jsem tam skvělou partu lidí, se kterou jsme si sedli, takže když pak otvírali nový ročník norštiny, řekli jsme si, že se přihlásíme. Dostali jsme se skoro všichni a já jsem norštinu vyměnila za pedagogiku, která mě moc nebavila.

Jak jste jako studentka pronikala mezi překladatele?

První věc mi vyšla v nakladatelství Větrné mlýny. Potřebovali ušetřit na nákladech, a tak přišli na fakultu s knížkou mladé německé autorky Judith Hermannové

a hledali pro ni překladatele. Už ani nevím, jestli mě někdo doporučil nebo jak to vlastně bylo, každopádně jsem udělala tuhle knížku, a i když to bylo z němčiny, měla jsem aspoň nějakou první pracovní zkušenost. S norštinou to bylo tak, že jsem si našla Erlenda Loea a jeho Naivní. Super. Tuhle knížku jsem si přeložila v podstatě do šuplíku a pak jsem hledala nakladatele. Člověk neměl zkušenosti, tak to dlouho trvalo, ale nakonec se mi podařilo se domluvit s brněnským Doplnkem a kniha vyšla. Pak už to bylo všechno mnohem jednodušší.

Překladatelství s sebou nese trochu nejistoty, je to práce na volné noze. Musela jste si zvykat?

V tomhle jsem hodně uvědomělá. Když zpracovávám nějakou knížku, tak si práci rozplánuju. Udělám si harmonogram, kolik stránek denně musím přeložit, a toho se poctivě držím. Překládám rychle, hrubou práci jsem schopná udělat třeba za dva měsíce, ale pak se k překladu vracím, překopávám věty, všechno po sobě ještě kontroluju.

Martina Fojtů

Mendelovo muzeum ukazuje náročný život otce genetiky

Historii univerzity nebo jejích součástí připomíná řada někdy úplně nenápadných předmětů. K čemu byly? A kde jsou dnes? To bude následujících deset měsíců připomínat nový seriál Muni. Startuje předměty, ke kterým se léta nebylo možné dostat. Mendelovo muzeum Masarykovy univerzity totiž v létě otevřelo novou expozici, která zpřístupňuje věci patřící zakladateli genetiky Gregoru Johannu Mendelovi.

Patří mezi ně mimo jiné pektorál, zdobený náprsní křížek, který Mendel jako někdejší prelát brněnského augustiniánského sboru nosil spolu s prstenem. Doteď byly k vidění jen na obrazu, který Mendelovo muzeum také vlastní.

„Vystavovaly se naposledy jen krátce před několika lety. My je teď máme díky tomu, že brněnští augustiniáni chtějí, aby měli lidé možnost se s těmito věcmi setkat. Řekli nám, ať si z jejich depozitářů půjčíme cokoliv, co nám přijde zajímavé,“ uvedl Ondřej Dostál, ředitel Mendelova muzea sídlícího na Mendlově náměstí.

Spolu s kolegy to opravdu udělal, takže expozice obsahuje předměty, které Mendel každodenně používal, listiny, jež sám napsal, a formou moderních vizualizací zprostředkovává místa, kde světoznámý vědec žil.

O tom, že nová expozice vznikne, začal ředitel muzea uvažovat před dvěma lety. Zásadním impulzem k jejímu vytvoření byly oslavy výročí prvního zveřejnění Mendelových myšlenek v oblasti křížení rostlin, které se konaly před rokem. To kvůli nim vznikly vizualizace, které dnes částečně využívá nová výstava.

Podle Dostála si na ní člověk může udělat velmi dobrou představu, jak vytíženým člověkem světoznámý vědec byl. Práci na genetických objevech, včelaření nebo zálibu v meteorologii musel podle slov ředitele muzea propojit s náročným denním režimem augustiniánského řeholníka.

„Členové řádu chodili do zaměstnání, často učili, k tomu měli náboženské povinnosti a vstá-

Foto: Lenka Kolařková

Půl roku po svých genetických objevech byl Mendel kvůli práci při špatném osvětlení skoro slepý.

vali v pět hodin ráno, takže ani přes noc toho moc udělat nemohli. Tím spíš, že se dalo svítit jen olejovými lampami, kvůli čemuž byl třeba Mendel půl roku po svých genetických objevech skoro slepý.“

Padá-li ve spojitosti s genetickým jménem slovo světoznámý, není to nijak přehnané. „Brno a také univerzita mají velké štěstí, že jsou s Mendelem spjaté. Vždyť který jiný vědní obor může říct, že má svého zakladatele i místo, kde se zrodil,“ klade řečnickou otázku Dostál, jenž už vedl řadu rozhovorů s vědci, kteří do města jezdí třeba na cyklus přednášek Mendel Lectures.

„Bez tohoto odkazu by je asi město jako Brno ani nezajímalo. Ale třeba genetik Paul Nurse, nositel Nobelovy ceny za lékařství a bývalý prezident britské Královské společnosti, říká, že

my jsme pro něj nejvíc, protože tady to všechno začalo.“

Váženost Mendelovy osobnosti má pro tvůrce takových výstav i na první pohled ne úplně zřejmé důsledky. Když se nová expozice chystala, muselo se důsledně řešit pojištění jednotlivých předmětů. Jedna věc je, že vycházková hůl z 19. století má určitou hodnotu. Něco jiného už ale je, když taková věc patřila tak významnému vědci. Cena, na kterou se takový předmět pojišťuje, se pak pohybuje ve statisících.

Mendelovo muzeum a augustiniáni mají dohromady asi sto věcí spjatých s otcem genetiky. Na výstavě je možné jich vidět třicet a další můžou následovat. Tvůrci expozice plánují, že bude možné na internetu hlasovat, co z depozitáře se dostanou do vitrín.

Martina Fojtů

Anketa: Jak strávíte první den nového semestru?

Podzimní semestr začíná. Někdo se už nemůže dočkat, někdo se po letním volnu vrací s mírnou nechutí, každého ale čekají první kroky. Několika studentů jsme se zeptali, kam je zavedou.

Natálie Zelinková,
ekonomicko-správní
fakulta

Mé první kroky povedou do menzy, kde si tradičně objednáám řízek s bramborovým salátem. Je to pro mě jistota rychlého a chutného oběda. Pak půjdu na první přednášku, a přestože už jsem na fakultě několik let, stejně budu učebnu dlouho hledat a možná si budu muset nechat poradit. Až se poprvé setkám se spolužáky, nepochybně budeme dlouho rozebírat letní zážitky a porovnávat seminární skupiny pro nadcházející semestr.

Klára Procházková,
fakulta sociálních
studií

Ještě před úplně první přednáškou nového semestru si zajdu dát kávu do fakultní kavárny. Kromě lahodného životabudiče si odtamtud doufám odnesti také novou kartičku, díky které budu mít celý následující semestr každou desátou kávu zdarma. Vzhledem k mé spotřebě se to rozhodně vyplatí. Pokud mi ještě zbudou peníze, zamířím o několik hodin později se spolužáky na oběd do menzy.

Lubomír Příkaský,
filozofická fakulta

Jako první zamířím na dvůr u budovy G filozofické fakulty, kde si s přáteli z oboru sedneme na zahrádku našeho oblíbeného Krmítka. Zřejmě si dáme pivo a budeme rozebírat naše prázdninové zážitky a možná se dostane i na poznatky o tezích Boaseho nebo Meadové. Pokud se nás sejde víc, je velká šance, že se náš první školní den značně protáhne a bude se ubírat stále nevázanějším směrem až do ranních hodin.

Adam Bystroň,
lékařská fakulta

Hned první den ráno mě čeká cvičení z patologie ve Fakultní nemocnici u svaté Anny, kde budu muset zůstat s přestávkou na oběd i po zbytek dne, protože mě tam čekají později i přednášky. Ve volných chvílích se možná stihnu sejt se spolužáky nebo se někde zašít a číst si. Přímo do známých chodeb a učeben kampusu se tak dostanu až následující den.

Po olympiádě si chci od kola odpočinout. A studovat

Dráhový cyklista Pavel Kelemen se na univerzitě ještě ani pořádně neukázal, do prvního ročníku na fakultu sportovních studií nastupuje teprve teď v září. S čím už má ale zkušeností hodně, to jsou olympiády. V srpnu byl už na své druhé, po Londýnu reprezentoval Česko i na hrách v Riu.

Už jste se po návratu z Brazílie vzpamatoval?

Teď mám volno, a to pár dnů nejspíš ani nesednu na kolo (pozn. red.: Rozhovor se odehrál na konci srpna.). Budu mít delší dovolenou než obvykle. Už před hrami jsme se domluvili s trenérem, že následující rok bude volnější, protože poslední dva roky byly hrozně náročné. Navíc se chystám studovat.

Rozhodnul jste se tak právě i s ohledem na to, že nastupujete na vysokou?

To úplně ne. Na školu jsem se zkoušel hlásit víckrát. Nej dřív jsem studoval v Olomouci, ale tam jsem ve druháku skončil, nestíhal jsem dojíždět. Pak jsem to zkoušel další rok v Brně, ale nepovedl se mi Test studijních předpokladů a až teď jsem se konečně dostal. Když máme sezonu a tréninky, tak jsem víceméně pořád v Brně, doma v západních Čechách jsem jednou za měsíc. I proto jsem chtěl na vysokou do Brna, mělo by to fungovat líp než s dojížděním do Olomouce.

Či to byl nápad, abyste se přihlásil? Měl na to vliv Robin Wagner, váš kolega z reprezentace, který už na Muni chodí?

Ne, to ne. Sám si říkám, že je to pro mě dobré. Já ještě přesně nevím, co budu dělat, až skončím s kariérou, ale vím, že by bylo dobré před jménem něco mít napsané a že kolem sportu se budu stejně točit pořád. Proto mi přijde fajn se v tom rozvíjet na sportovce.

Že někdo studuje vysokou školu a dokáže se nominovat na olympiádu, to je v Česku dost vzácný jev. Vy jste byl letos navíc na olympiádě už podruhé. Jaké pro vás Rio bylo?

Už se mi o tom ani nechce moc mluvit, protože to pro mě nebylo zase tolik úspěšné. Do Ria jsem letěl s trochu jinými ambicemi, chtěl jsem určitě dokázat víc, než se mi povedlo, ale bohužel se mi nepodařilo vyladit formu. Když nemáte nohy, tak na místě už s tím nic neuděláte. Ale v životě se stanou horší věci.

Poznáte už před závodem, že zrovna tohle není den, kdy se vám bude dařit?

Před olympiádou jsme byli na soustředění v Americe, připravovali jsme se ve vyšší nadmořské výšce, s čímž jsme doteď neměli vůbec žádnou zkušenost. To se mi jezdilo dobře, měl jsem i rychlé časy, když jsme pak jezdili trénovat na dráhu do Vídně. Všechno vypadalo, že to půjde. Ale pak jsme přiletěli do Ria a výkonnost mi šla den ode dne dolů. Co za to může? Faktorů může být plno – aklimatizace, že mi to zkrátka nesedlo. Těžko říct. Před čtyřmi lety v Londýně jsem byl určitě nervóznější. Letos jsem měl o čtyři roky víc zkušeností, znal jsem jezdce, v tom je rozdíl. Ale také v tom, že teď jsem na sebe cítil větší tlak, abych zajel dobrý výsledek. Že něco zajedu, jsem od sebe očekával i já, ale bohužel se to nepovedlo. Ještě musím s trenérem probrat, kde přesně se stala chyba.

V Londýně jste před čtyřmi lety zazářil, ačkoliv jste se v té době dráhové cyklistice věnoval jen krátce.

To je pravda, do 19 jsem dělal bikros. Pak jsem se na přelomu roku 2009 a 2010 přestěhoval na dráhu a za dva roky jsem jel na olympiádu. Hodně rychle mi vyletěla výkonnost.

Líbí se mi, že na olympiádě člověk narazí i na jiné lidi než pořád jenom cyklisty a přijde do nového prostředí.

Věřil jste, že to půjde stejně rychle i dál?

Je pravda, že jsem se hodně rychle dostal na výbornou úroveň, ale když chcete mezi úplně nejlepší, tak už to tak dobře nejde. Na top časy se nevypracujete během půl roku, to už se musí sejít všechno se vším.

Když pomíneme sportovní stránku, jak olympiádu hodnotíte? Protože před ní i po ní se o organizaci napovídala spousta věcí.

Je pravda, že v Londýně měli organizaci určitě vychytanější, ale vesnice mi přišla hezčí v Riu. Jenže třeba my Češi jsme měli ve výpravě všechno vychytané velice dobře. S českými sportovci jsem se vůbec potkával hodně, což bylo fajn, hlavně s atlety nebo tenisty. Líbí se mi, že na olympiádě člověk narazí i na jiné lidi než pořád jenom na cyklisty a přijde do jiného prostředí.

Porovnáváte se mezi sebou?

Jasně, povídáme si, co a jak, jak kdo trénuje a kdo kde byl. Je zajímavé slyšet třeba od atletů, jak se psychicky připravují, když odjíždí brzo na závody. Já mám problém, že když jedeme někam hodně brzo, tak už mě to nebaví, emoce jdou dolů. V Riu jsem se ale bavil v posilovně s trenérem českých atletů a ten mi říkal, že oni se snaží jezdit maximálně týden dopředu, protože o tom vědí. Vědí, že pak nabuzení u sportovců padá. Rád jsem slyšel, že to není jen můj problém, protože u cyklistů si na to stěžuju jenom já. Ale jinak je na olympiádě samozřejmě skvělé, že jste

tam pořád mezi nějakými novými lidmi. Chodili jsme se dívat i na jiné sporty, takže tam to utíkalo hrozně rychle a delší pobyt mi vůbec nevařil. Ale jinak už mám se soustředěním nebo delšími výjezdy někam ven docela problém.

To zní, jako že teď nemáte úplně motivaci se rychle vracet na závody. Plánujete nějaký další sportovní přestup?

Já si teď chci vážně odpočinout, poslední čtyři roky byly náročné a ten poslední úplně nejvíc.

Dá se popsat, v čem se příprava před olympiádou liší?

Kvalifikace na hry trvá dva roky. Dva roky po olympiádě jsou takové volnější, spousta lidí se moc nesoustředí a pak do toho začnou všechny státy hrozně bušit. Na závodech se honíme za každým bodem a je to hrozně náročné.

Martina Fojtů

Pavel Kelemen

Mistr Evropy v dráhové cyklistice se narodil v roce 1991 v Domažlicích. Původně závodil na bikrosu, na přelomu let 2009 a 2010 ale přestoupil právě na dráhu. Nominoval se už na olympiádu v Londýně, kde zajel ve sprintu 10. místo. Na letošních hrách v brazilském Riu de Janeiru úspěch nezopakoval, skončil 17.

6 výmluv, proč nejet na Erasmus

Příležitost vyjet do zahraničí za studiem nebo na stáž má každý vysokoškolský student, stačí si podat přihlášku a úspěšně projít výběrovým řízením (což nebývá problém). Spousta lidí si ale dokáže najít hned několik výmluv, proč nejet. Většinou jde o malichernosti, kvůli kterým nestojí za to tuhle šanci zahodit.

1. K ničemu mi to nebude

Jednou z věcí, na kterou vysokoškolští studenti nejčastěji vzpomínají, jsou jejich zahraniční studijní pobyty. Semestr nebo dva na zahraniční univerzitě vám nejenom zlepší angličtinu či jiný cizí jazyk, ale také získáte nové přátele z celého světa i cenné políčko do životopisu, které vás odliší od ostatních – přece jenom, diplom už dneska nestačí. Zahraniční zkušenost o vás taky zaměstnavatelé řekne spoustu věcí, třeba to, že jste samostatní a nebojíte se změn.

2. Neumím dobře anglicky

Odjet do země, kde se nemluví česky, a být odkázán jenom na komunikaci v angličtině, je možná nejlepší způsob, jak se přinutit ke zlepšení. Uvidíte, že na konci pobytu na tom budete líp než na začátku – vždyť motivace a příležitosti kolem sebe budete mít víc než doma.

3. Nechci prodlužovat studium

Vyjet na semestr do zahraničí neznamená, že automaticky prodlužujete. Absolvované předměty související s oborem si můžete nechat uznat minimálně jako povinné volitelné B kredity. A jestli už od začátku studia víte, že chcete někam jet, povinné A předměty si můžete doma zapsat i semestr nebo dva dopředu, případně je absolvovat na dálku. Když se chce, všechno jde.

Foto: CanStockPhoto

Peníze neřešte. Dostanete slušné stipendium a za malou investici to stojí.

4. Nemám peníze

Masarykova univerzita podporuje studijní, výzkumné i praktické zahraniční pobyty svých studentů stipendiem. Například stipendium nejpobulárnějšího programu Erasmus+ se pohybuje od 300 do 500 eur za měsíc pro studijní pobyty a od 400 do 600 eur za měsíc na stáži. Stipendium sice nepokryje veškeré náklady a ani to tak nemá být, přesto je to velmi slušný základ.

Řada studentů si navíc na cestování šetří dopředu, popřípadě si na místě najde menší brigádu. Zvláště v zemích Evropské unie to je s papírováním jednodušší. Studenti se specifickými potřebami a sociálně znevýhodnění studenti mohou žádat o navýšení grantu.

5. Mám přítele/přítelkyni

Odloučení od rodiny, přátel i partnera není jednoduché, ale semestr vám uteče jako voda a komunikace na dálku nikdy nebyla jednodušší než dnes. Navíc s nízkonákladovými leteckými společnostmi a se můžete vidět skoro kdykoliv.

6. Nechce se mi nic zjišťovat

Pokud se vám nechce hledat informace o možnostech výjezdu do zahraničí, přijďte na Mobilitní týden MU s názvem Keep Moving, který od 4. do 6. října pořádá Centrum zahraniční spolupráce Masarykovy univerzity. Nabídne přednášky studentů i odborníků z praxe.

>> www.czs.muni.cz/keepmoving
Irena Diatelová

Mimochodem...

Věděli jste, že se na Masarykově univerzitě už třetím rokem natáčí populárně naučný videoseriál Badatelna? Za tu dobu vzniklo už téměř 30 dílů, které se věnují hlavně vysvětlování světa kolem nás. Ve videích se dozvíte třeba, proč je nebe modré, jak funguje žárovka nebo proč se v zimě solí silnice. V posledním díle, ze kterého je obrázek vpravo, vám pak tým tvůrců složený zejména z absolventů Přírodovědecké fakulty MU vysvětlí, jak funguje kaleidoskop neboli krasohled. Video najdete pod názvem Badatelna na Youtube nebo na online.muni.cz.

Foto: Badatelna

MASARYKOVA
UNIVERZITA

4. - 6.
října 2016

Út - Čt

**keep
moving!**

mobilitní
týden

2016

Vše,
co chcete
vědět o studiu
v zahraničí

www.czs.muni.cz/keepmoving

Ze studentky na měsíc ředitelkou světové firmy

Pracovat měsíc jako výkonná ředitelka největší personální agentury světa jí přišlo jako snová stáž. Právě proto se studentka ekonomicko-správní fakulty Simona Ševčíková přihlásila do programu CEO for One Month a stala se jeho českou vítězkou. Od června do července se podílela na vedení české divize společnosti Adecco a míří ještě výš.

Náplní práce čerstvé absolventky bakalářského oboru Finance a právo bylo stínování ředitele společnosti Ondřeje Wysoglada. „Účastnila jsem se porad a mítinků nebo připravovala nejrůznější strategie. Na druhou stranu jsem se ale také hodně učila – například jak vést pohovory nebo hovory s manažery našich šestnácti českých poboček,“ přibližuje studentka.

Po měsíci práce v pražské centrále dokončuje studii, ve které navrhne strategii firmy pro vy pořádání se stárnutím populace. „Je to jedno ze tří hodnotících kritérií mé stáže. Další dvě jsou hodnocení ředitele a má prezentace na sociálních sítích,“ popisuje Ševčíková.

Souboj na dálku

Stejný program společnost spustila v padesáti zemích světa a všichni jeho účastníci na dálku bojovali proti sobě. „Deset nejlepších zamířilo na BootCamp do Španělska. Nejlepší z nich nakonec absolvuje stáž u globálního ředitele firmy ve Švýcarsku,“ svěřuje se studentka, která do finále nakonec nepostoupila. Jen v Česku ale musela porazit více než sto dvacet zájemců.

Po celém světě se do programu přihlásilo padesát tisíc mladých lidí. Jeho cílem je pomoci jim uplatnit se na trhu práce. Vznikl ve Španělsku, kde je nezaměstnanost mladých jedna z nejvyšších v Evropě.

Projít výběrovým řízením znamenalo pro Ševčíkovou nejen vyplnit přihlášku, jejíž součástí byl osobnostní test, motivační dopis a životopis.

Foto: Kateřina Šejvlová

Ráda využívám všech příležitostí. Vím, že nemám co ztratit, maximálně několik hodin při sepisování motivačního dopisu.

pis. V dalším kole musela během šestihodinového skupinového testování prokázat schopnost práce v týmu, znalost angličtiny a další dovednosti. Následně dostala za úkol sepsat pětistránkovou studii a nakonec během pohovoru přesvědčit samotného ředitele české divize Adecco.

„Bylo to náročné, ale stálo to za to. Ráda využívám všech příležitostí, protože vím, že nemám co ztratit, maximálně několik hodin při sepisování motivačního dopisu,“ svěřuje se.

Stáž ji nasměrovala k dalšímu studiu na magisterském oboru Podniková ekonomika, který má nejbližší k lidským zdrojům. Od září navíc nastoupí na poloviční úvazek v brněnské pobočce firmy Adecco. Během studia chce ale využít všech nabízených možností.

„Absolvovala jsem roční studijní pobyt ve Francii, na půl roku jsem byla v Kanadě díky bilaterální smlouvě ESF s University of Victoria a na jaře se chystám na další Erasmus+ pobyt ve Španělsku. Odnáším si z toho hodně zkušeností,“ dodává Ševčíková.

Kromě studia je také členkou pěveckého sboru MU, jezdí na kole a běhá. „Baví mě studium cizích jazyků, zatím umím anglicky a francouzsky a učím se italsky a španělsky,“ prozrazuje studentka. Jako CEO organizovala v Praze CEO Run, který motivoval zaměstnance a klienty firmy Adecco k běhání, plavání a ježdění na kole. Za každý kilometr společnost poslala peníze na charitativní účely.

Martin Věřeši

Seriál: Studentské spolky Zapojte se do lemuřího zpravodajství

Psát články může každý, ale šanci zveřejňovat je někde, kde si je přečte spousta lidí, vám jen tak někdo nedá. Pokud ve vás dřímá nenaplněná touha předávat informace a myšlenky mezi čtenáři nebo třeba studujete žurnalistiku a hledáte médium, kde začnete svou hvězdnou kariéru, je tady právě pro vás LeMUr.

Studentský zpravodajský portál s tímto názvem přijímá do své redakce všechny studenty se zájmem o psaní a dává jim prostor na svém webu. Každý měsíc si jej přečte pět tisíc lidí nejen z Masarykovy univerzity.

Jádro redakce je složeno zhruba z deseti studentů a každý semestr se přidávají noví zájemci, kteří pak ve spolku vydrží různě dlouhou dobu. „Snažíme se fungovat jako klasická redakce, máme tedy šéfredaktora, editory a redaktory, ale také korektory a fotografy,“ vyjmenovává šéfredaktorka LeMURu Jitka Janů.

„Poslední rok byl specifický tím, že byla větší na redakce tvořena žurnalisty, dáváme ale pro-

stor posluchačům všech fakult a rádi bychom složení redakce zase víc namixovali,“ dodává.

Webový portál vznikl v roce 2009 a od té doby informuje především o dění na univerzitě, o kulturních a společenských akcích v Brně, zve studenty na zajímavé přednášky nebo do studentských klubů či přináší autorské názory na nejrůznější témata.

„Každý redaktor píše tolik článků, kolik sám zvládne. Většinou nikdo nepřesáhne dva delší texty za měsíc,“ upřesňuje náročnost práce Janů. V průběhu semestru svolává redakční porady jednou týdně, redakce sídlí v prostorách nakladatelství Munipress na Rybkově 19.

Že jste zatím nenapsali vůbec žádný článek? Nevadí, v redakci vám nejprve zadají něco jednoduššího a postupně vás všechno naučí.

„Každý redaktor konzultuje své články s příslušným editorem, ten mu dává zpětnou vazbu, a i úplného nováčka tak postupně dovede na slušnou novinářskou úroveň. Ti nejlepší se

Webový portál LeMUr vznikl už v roce 2009.

stávají editory pro jednotlivé rubriky,“ popisuje studentka, která v redakci začínala v roli redaktorky a vypracovala se až na šéfredaktorku.

>> www.lemur.mu
Martin Věřeši

Foto: Archiv spolku

Za výzkumem do Saúdské Arábie

Třidvacetiletý absolvent chemie na přírodovědecké fakultě Peter Horváth využil volno před nástupem na magisterské studium a získal stáž na prestižní King Abdullah University of Science and Technology v Saúdské Arábii. Od května do září se tam podílel na unikátním výzkumu fotovoltaických článků.

Horváth se podobnému tématu věnuje i v Brně, je členem výzkumné skupiny profesora Petra Klána z ústavu chemie, a laboratoř je tak jeho druhým domovem. Po ukončení bakalářského studia hledal stáž v oboru, během níž by si rozšířil obzory.

„Chtěl jsem strávit čas na zajímavé univerzitě v zahraničí a podílet se na podobném výzkumu jako na Masarykově univerzitě,“ popisuje student. Ideální nabídku našel přes Visiting Student Research Program a po dvou online pohovorech byl přijat do Solárního a fotovoltaického výzkumného centra.

Na pobřeží Rudého moře tak Horváth prováděl organické syntézy molekul. „Jedná se o molekuly, které by měly fungovat jako takzvaní donoři neboli dárci v organických fotovoltaických člancích. Jsou to látky, které absorbují sluneční záření, což způsobuje jejich excitaci – přechod elektronu z nejnižší obsazeného do nejnižšího neobsazeného orbitálu,“ popisuje mladý vědec.

Zmíněný elektron pak podle jeho slov přeskóčí do organického akceptoru, a způsobí tak separaci náboje a vytvoření elektrického potenciálu. „Ten potom v makroskopickém měřítku vytvoří napětí na svorkách fotovoltaického

Foto: Archiv Petera Horvátha

článku,“ líčí Peter Horváth. Na stáž získal stipendium z grantového programu Talenty Nové Evropy.

Za sebou toho má už víc než většina jeho vrstevníků. Kromě stáží ve výzkumných laboratořích v Česku, na Slovensku či ve Francii publikoval řadu textů v odborných časopisech a na dalších pracuje.

„V budoucnu bych chtěl pokračovat v akademické kariéře, plánuji tedy ještě doktorské studium,“ prozrazuje Horváth. Kromě studia se věnuje třeba létání na větroních, plavání či fotografování.

Univerzita krále Abdullaha má vlastní nemocnici, hasiče, autobusy či taxíky.

Prostředí, ve kterém se student v Saúdské Arábii pohybuje, je z českého pohledu neobvyklé. Celý univerzitní kampus i s ubytovacím zařízením, plážemi a dalšími budovami je součástí uzavřeného areálu, do kterého kromě studentů a zaměstnanců nikdo nesmí.

„Univerzita má také vlastní nemocnici, hasiče, autobusy či taxíky. Za poznáním typické arabské kultury tak musím jezdit do přilehlého města,“ popisuje Horváth a doplňuje, že většinu akademiků zde tvoří cizinci, jen asi desetina jsou Arabové.

Martin Věrtěš

inzerce

K internetu od UPC dostaneš megasilný Wi-Fi modem!

A navíc můžeš sledovat UPC Televizi na mobilu, tabletu nebo počítači celé dva měsíce zdarma.

Internet až **400 Mb/s**

Megasilný Wi-Fi modem v ceně

UPC TV zdarma na 2 měsíce

Chceš surfovat bez problémů třeba na balkóně? Nebo připojit víc počítačů najednou? Ne každý modem tohle bez problémů zvládá. Při objednání do 31. 10. 2016 od nás dostaneš v ceně superrychlého internetu výkonný Wi-Fi modem, který spolehlivě utáhne víc zařízení a obsáhne mnohem větší prostor než běžné modemy.

☎ 241005005

🌐 www.upc.cz

upc
Můžete cokoli

Medici v uprchlickém táboře: Jako lékaři pomáháme bez rozdílu

Začátkem září se z Řecka vrátili poslední studenti lékařské fakulty, kteří v létě ošetřovali migranty v uprchlickém táboře v Aténách. Pět čtyřčlenných skupinek do tábora spolu s humanitární pomocí vyslala Diecézní charita Brno. Ta s Masarykovou univerzitou v červnu podepsala memorandum o spolupráci. Výjezd studentů do Atén je jejich první společnou akcí.

Medici v Aténách pracovali v bývalém olympijském areálu Hellinikon, kde pobývá okolo patnácti set uprchlíků ve stanech nebo v opuštěných letištních halách. Z bezpečnostních důvodů jsou od sebe národností v táborech oddělené.

První skupinka pracovala v afghánské části tábora v doslova polních podmínkách. „V provizorní nemocnici nebylo skoro žádné vybavení, takže jsme nemohli provádět odběry krve a další potřebná vyšetření. Taký nám chyběly určité skupiny léků – například oční kapky nebo různé masti a krémy na dermatologické potíže,“ popisuje třidvacetiletá studentka Martina Žižlavská z první skupiny.

Studenti se potkávali s nejrůznějšími zdravotními problémy, s horečkami, bronchitidami, zápalem plic, neštovicemi, potničkami a dalšími dermatologickými problémy. „Na místě taky nebyla dostupná žádná stomatologická péče. Pacienti chodili s obrovskými bolestmi, měli rozsáhlé zubní kazy a otevřené kanálky. Už na první pohled se dalo odhadnout, že příčinou jsou zuby. Bohužel jsme jim ale nemohli nijak pomoci, jen jim dát léky na utišení bolesti. I samotní Řekové totiž mají problém se zubaři, je to drahá péče,“ vysvětluje Žižlavská.

Další překážkou byla i komunikace s pacienty. Málokdo totiž uměl anglicky a bez překladatele se medicí neobešli. To byl problém především ve chvíli, když bylo potřeba, aby se ženy odhalily – vyšetřit se totiž nechaly jenom lékařkami, takže všichni muži včetně překladatele museli odejít. „Verbální komunikace kolikrát nebyla možná, takže jsem se naučila víc vnímat řeč lidského těla,“ popisuje studentka Réka Dobosiová.

Práce v uprchlickém táboře pro ni byla velká životní zkušenost, přiznává ale, že některé situace byly náročné. „Psychicky i fyzicky pro mě byl nejnáročnější jeden večer, kdy došlo ke konfliktu mezi migranty,“ dodává Dobosiová.

Nesoudíme, prostě pomáháme

Každá skupinka na místě pobývala dva týdny, vyjma té první, která na místě byla jenom týden. Studenti se v práci střídali s místními léka-

Foto: Richard Bouda

Největší překážkou byla domluva s pacienty. Bez překladatele se medicí neobešli.

ři a pracovali v pětihodinových směnách, za den ošetřili okolo třiceti pacientů.

O možnost získat praxi v uprchlickém táboře byl mezi studenty velký zájem, přihlásilo se přes šedesát dobrovolníků. „I když to bylo mnohdy psychicky náročné a viděli jsme spoustu utrpení, byla to obrovská zkušenost. Uprchlickou krizí se nesnažíme nikterak posuzovat, jako lékaři pomáháme všem bez rozdílu,“ vysvětluje budoucí lékařka Žižlavská.

Před půl rokem se balkánská cesta uzavřela a v Řecku uvízlo asi sto tisíc lidí, jejich budoucnost je nejistá. „Není řešením předstírat, že se nás to netýká. Je to naše společná celoevrop-

ská odpovědnost. Pomoc v zemi, která se sama potýká s ekonomickou krizí a kde nyní kulminuje uprchlická vlna, považujeme za smysluplnou,“ říká ředitel Diecézní charity Brno Oldřich Haičman.

Charita získává veškeré prostředky spojené s pomocí v Řecku především od dárců, kteří mohou přispívat na konto humanitární pomoci 4211020050/6800. Na stipendia, která studentům hradí aspoň část nákladů spojených s dobrovolnými humanitárními aktivitami, je možné přispět přes univerzitní darovací portál.

>> více na darujmuni.cz
Irena Diatelová

Studentka předává dětem s rakovinou svou zkušenost s nemocí

Dlouhá cesta, na jejímž konci je úsměv. Tak popisuje studentka psychologie fakulty sociálních studií Zuzana Wimmerová rakovinu, se kterou má osobní zkušenost. Tu se nyní rozhodla předat dál dětským onkologickým pacientům a spolu s dalšími vyléčenými pacienty založila spolek Společně k úsměvu.

Cílem spolku, který studenti se Zuzanou v čele založili v říjnu loňského roku, je vytvořit síť vyléčených pacientů a předávat dětem, rodičům i zdravotnickému personálu své zkušenosti s léčbou a životem po ní.

„Dnes už rakovina neznamená nutně smrt, už to není tak velký strašák. Na dětské onkologii se 80 procent dětí vyléčí, což je nádherné. Zaměřujeme se proto spíše na to, jak jim život po léčbě co nejvíc zkvalitnit. Je dobré předávat naději a bořit tabu, které s sebou rakovina přináší. Víme, jak nám pomohl kontakt s lčenými a vyléčenými-

mi dětmi, se kterými si člověk povídá o věcech, kterým nikdo jiný nerozumí, protože nemá tu zkušenost,“ vysvětluje Zuzana motivaci k založení spolku.

„Sama vím, že i když se člověk léčí třeba ve třinácti letech, tak mu to ovlivní i jeho pozdější život ve dvaceti. Chtěli bychom, aby se vyléčení pacienti měli koho zeptat, abychom fungovali jako jejich hlas, bojovali za legislativu, komunikovali s lékaři a zlepšovali situaci dětských onkologických pacientů,“ říká studentka.

Že má rakovinu, se dozvěděla, když jí bylo právě třináct, a během roční léčby si prošla kombinací operace, chemoterapie, radioterapie i transplantace kostní dřeně.

„Měla jsem bolesti v zádech, můj nádor mi tlačil na míchu, přestávala jsem se hýbat a byla jsem nějakou dobu ležák. Ale podařilo se mi vyléčit a pokračovala jsem ve škole. Dnes se na

Na dětské onkologii se dnes až 80 procent pacientů vyléčí. Je dobré předávat naději a bořit tabu.

to dívám pozitivně. Vážím si života a vím, že tady zítra nemusím být. Mám v sobě smíření se smrtí, protože kolem mě byla a někteří z mých přátel to nezvládli. Proto si užívám každého momentu. V každodenním životě mám sice nějaké následky, ale jen to, že můžu sama ráno vstát z postele a vyčistit si zuby, je skvělé,“ popisuje dojatě Zuzana.

I proto se dnes studentka psychologie snaží o to předávat naději na uzdravení ostatním dětským pacientům. Inspirací pro založení spolku byl pro ni podobný koncept fungující v zahraničí.

Spolek Společně k úsměvu v současnosti plánuje užší spolupráci s Klinikou dětské onkologie Fakultní nemocnice Brno, kde se Zuzana v dětství léčila a kam dodnes pravidelně dochází hrát si a povídat s dětmi.

Dita Chovancová

Průvodce prvním semestrem

Pokud za sebou máte první dny na Masarykově univerzitě a pořád se ještě v akademickém světě necítíte úplně jistě, sepsali jsme právě pro vás to nejdůležitější, na co si musíte v průběhu prvního semestru dávat pozor. Není toho málo, ale za pár týdnů už budete třeba Informační systém MU nebo vaši fakultní knihovnu považovat za běžnou součást života.

Bez ISu to nepůjde

Informační systém už nepochybně znáte, možná si ale ještě říkáte, že je to jen nutné zlo a čím méně s ním budete ve styku, tím lépe pro vás. Není to ale pravda. S ISem na is.muni.cz se vyplatí spřátelit co nejdříve a jakmile objevíte jeho základní funkce, stane se pravděpodobně také jednou z vašich nejnávštěvovanějších webových stránek. Kromě registrace a zápisu předmětů v něm objevíte studijní materiály od učitelů, e-maily vztahující se k výuce, a až přijde ten správný čas, tak také všechny informace o zkouškách. Pokud si chcete nechat poradit, vstupte do sekce Náповěda, která vás provede všemi základními funkcemi ISu.

Počítejte kredity a dodržujte termíny

Celé vaše studium se bude točit okolo kreditů, je proto dobré mít neustále přehled o tom, jak si vedete. Pro postup do dalšího semestru jich potřebujete minimálně 20, vyplatí se jich ale získat více, protože na konci třiletého bakalářského studia jich musíte mít na svém kontě 180 a na konci pětiletého magisterského studia 300. Nezapomeňte přitom, že kromě všech povinných předmětů na svém oboru musíte také absolvovat tělocvik a nějaký cizí jazyk. Čím dříve si je zapíšete, tím lépe.

Hned od prvního dne studia až po ten poslední vás budou také provázet termíny. Ať už půjde o odevzdávání seminárních prací, přihlašování do seminárních skupin, nebo na zkoušce, zvykněte si stanovené termíny dodržovat, vše totiž probíhá elektronicky prostřednictvím ISu a ten zpoždění netoleruje. Pomoci vám může kalendář v ISu, který na vybrané události upozorňuje.

Využijte všech výhod studenta

Jako studenti Masarykovy univerzity si musíte opatřit kartu ISIC, která vám zajistí třeba přístup do knihoven nebo menz a budete se s ní prokazovat všude na půdě školy. Pokud jste to ještě neudělali, máte už nejvyšší čas. Mimo to vám ale přinese i spoustu slev, a to dokonce i v zahraničí. Seznam všech výhod této kartičky najdete na webu isic.cz.

Na začátku semestru se ale vyplatí vyřídit si i další slevy, na které máte jako studenti nárok, například zlevněnou šalinkartu pro volný pohyb brněnskou MHD nebo žákovskou průkazku na vlak. To vše si nechejte potvrdit na studijním oddělení, kde se také vyplatí nechat si vystavit několik kousků potvrzení o studiu do zásoby, určitě se budou v průběhu semestru hodit.

Žádejte o stipendia

Stipendia představují možnost, jak přilepšit svému studentskému rozpočtu. Jejich seznam a podmínky získání najdete v ISu v sekci Stipendia. Tím, které se týká skoro každého, je ubytovací stipendium. O ubytovací stipendium si může žádat každý, kdo má trvalé bydliště mimo Brno a studuje prezenčně své první studium na vysoké škole. O stipendium se žádá zpravidla v listopadu a v dubnu a jeho výše se pohybuje okolo tří

Foto: Jilka Janů

Za pečlivou přípravu na začátku semestru si budete na jeho konci gratulovat.

tisíc korun. Další stipendia můžete získat třeba za výborné studijní výsledky, reprezentaci školy nebo jako příspěvek na výjezd do zahraničí.

Navštěvujte knihovny

Dřív nebo později budete muset napsat nějakou práci nebo přečíst povinnou literaturu, zaregistrujte se proto ve fakultní knihovně (navštěvovat ale můžete zdarma v případě potřeby i knihovny ostatních fakult), která nabízí kromě knih a prostoru pro studium také počítače, kopírky a další vybavení, jež se může hodit. Pokud potřebujete studovat v době, kdy je vaše knihovna zavřená, můžete využít služeb Celouniverzitní počítačové studovny na Komenského náměstí, ta je otevřená nepřetržitě. V knihovnách máte přístup i k elektronickým informačním zdrojům, které budete ke studiu také potřebovat. Jde o databáze velkých vydavatelství a nejrůznějších akademických časopisů, přístup k nim máte zdarma přes stránky ezdroje.muni.cz.

Používejte wi-fi a MS Office zdarma

Věděli jste, že v prostorách všech budov Masarykovy univerzity se můžete připojit k bezdrátovému internetu zdarma? Do sítě eduroam se díky tomu dostanete nejen na své fakultě, ale i na všech dalších, v knihovnách, ale třeba taky v kině Scala. Login je UČO@eduroam.muni.cz a sekundární heslo MU. A ještě jedna dobrá zpráva. Jako studenti Muni máte nárok na kompletní balíček MS Office zdarma. Užitečného softwaru má ale univerzita předplaceného více. Podívejte se na web ics.muni.cz/licence.

Rozplánujte si zkouškové

Všechny zapsané předměty budete muset ukončit ve zkouškovém období zkouškou, zápočtem nebo kolokviem. Na zkoušky se přihlašuje v ISu,

kde také postupně uvidíte všechny vypsané termíny. Nejlepší uděláte, pokud si průběh zkouškového naplánujete, a stihnete tak třeba některou zkoušku v předtermínu. Na ty zbylé pak budete mít víc času. U každého poprvé zapsaného předmětu máte nárok na jeden řádný a dva opravné termíny, a pokud neuspějete, musíte předmět opakovat v příštím semestru, kdy je vyučován. Pak už máte nárok jen na jeden řádný a jeden opravný termín.

Martin Věrtěši

Harmonogram semestru

Září

Poslední šance zapsat si předměty a pak ještě dva týdny, kdy můžete provádět změny v jejich zápise.

Říjen

Výuka v plném rozsahu a hlavně semináře, na které je povinná docházka.

Listopad

Žádá se o ubytovací nebo sociální stipendium, nepropásněte termíny.

Prosinec

Odevzdávání posledních seminářů a konec výuky. Před Vánocemi také zápočtový týden a předtermíny zkoušek.

Leden

Do školy se nechodí, jen na zkoušky. Včas si je запиšte a hlavně na ně pak jděte. Je potřeba také v ISu požádat o zápis do dalšího semestru a začít si registrovat předměty.

InfoServis

22. září v 17.00

Přednáška Wolfganga Baumeistera v Mendelově muzeu zahájí letošní sérii přednášek špičkových světových vědců v rámci cyklů Mendel Lectures a LifeScience Seminars Series.
>> více na www.ceitec.cz/akce

10. října v 19.00

Vyhlášení vítězů Ceny rektora pro vynikající pedagogy u příležitosti začátku akademického roku se odehraje v Univerzitním kině Scala. Rozdány budou i ceny Studentské komory AS MU za studentský podíl na výuce. Uvedena bude také předpremiéra rumunského filmu Zkouška dospělosti.

13.–15. října

Festival filmů s ekologickou tematikou Ekofilm se bude letos věnovat suchu a s ním spojeným fenoménům. Promítat se bude v Sále Břetislava Bakaly a na fakultě sociálních studií. Informace o programu, vstupném a doprovodných akcích naleznete na www.ekofilm.cz.